

GORISKA KNJIZNICA

168] = št. 1-3; kpl.

Per 1303/1967/68

10007115

COBISS •

IZVIR 1.

GLASILO DIJAKOV
GIMNAZIJE AJDOVŠČINA LETO I

P 1303 / 1. [1967/68]

OP 7.115

Novoletna želja

Pred mano je kup novoletnih čestitk. Toliko jih je, ki jih imamo radi in bi jim ob koncu leta to radi prav posebej povedali. Čeprav le s srcem, karico, z nekim čudnim veseljem in nemirnim nagnenjem za kup in abiranjem primerne čestitke s slikami. Denaroma zagledam posebno lepo razglednico. Noč, mirna, skrivnostna in spokojna. Zvezdno zvezdnato nebo, ki se razgrinja nad dobrimi in slabimi, nad tistimi, ki so ljubljenci sreče in nad tistimi, ki jih dušijo tisočere nuke. Ob vseh tih razglednicah pa je srečkova vejica kot simbol upanja in sreče ter želje: Srečno!

Komu, le komu naj dam to razglednico? Svojim dragim? V našem naj spoznajo željo za srečo. Prijateljem? Saj smo vendar tako skupaj in naša mladost je porek lupin želja! Iz ledene decembrske noči se dvigajo obrazi, tisoč obrazov, starih, mladih in tistih, ki naj bi bili otročji, pa jim je prezgodnje spoznanje groze vtisnilo v obraz črte trpljenja in bolečine. Zakaj? se vpre vse v nami. Zakaj mora biti tudi v teh dneh, ko si vsi želimo sreče in v drhtanju in s skritim nemirnim pričakujemo, kdaj nam urin kazalec odpre vrata v novo obdobje življenja, toliko trpljenja, ognja, bede in alepega sovraštva na svetu?

Za hip me preplavi neizmerna želja, ki se kakor bošajoča toplota razliva v moji notranjosti: ta neskončni nebesni svod naj se razgrne v miru čez vso zemljo, naj vsaj za eno samo noč združi roke različnih barv v topel stiek in naj vsaj na novoletno noč umiri strastno sovraštva in spremeni ropot orožja v en sam topel vzklik: Srečno vsem! Za vedno, ne samo to noč, tudi jutri, tudi drugo leto!

In spet samo razglednica, preprosta, tako običajna, kakor tisoč drugih, vendar ne več mrtva. Ko vam vsem, ki boste vzeli list v roke, izrekan srečno, iskreno želim, naj ne izveni papirnato in običajno, temveč naj se ureniči. Srečno, vam vsem, vašim najdražjim, srečno vsem, nad katerimi se bo razprostiralo spokojno nebo v novoletni noči.

SAMOMOR

Sedim ob reki in mislim na samomor.

Reka se vali sto metrov pod mano; to tako naznam noge v vodo, še vedno ne vem, kako naj se obije. Nisem žalosten, niti mi obup ne bo vzel zavijanja. Ne pahnem sem na to skalo razjedajoča bolečina ljubezni, kar sam silim vanj. Druge mi ob misli na samomor kar poskakuje.

Tu nad reko je čudovito. Pred mano; leži ravnina, preko katere se okoli moje glave zaganja veter in mi kodra lase. Veter prav dobro ve, da se bom ubil in ječi skupaj z bori. Sonce zahaja. Temni oblaki se vzdigujejo in pokrivajo prve zvezde, da ne bojo videli mojega samomora.

Reka zavija okoli skale, na kateri sedim. Ob reki so topoli in smeh in vrišč in trušč.

Samomora ne bom naredil ponoči. Zacel bom kričati, potem bom počasi lezel proti robu in če me bo kdo skušal zaustaviti, se bom zanalašč vrgel v bučečo reko. Toda, če se nihče ne bo zmenil zame, bom ob glavo, ne da bo kdo videl... Fustil dom, da se mi približa in potem se potopim v vodo.

Sedim na skali in mislim na samomor in naznam noge v reki.

Kopalci se odhajajo po stazi med koruznimi polji, mimo krompirja skozi sadovnjake v vas.

Topoli se pozibavajo visoko nad mano in prijetno šeleste. Ves dan so mi neutrudno peli svojo pesem, peli so mi, naj pozabim, kot mati otroku v zibki so mi šepetali. Oni so poznali mojo bol in niso me spominjali nanjo. Pri-povedovali so mi, kako so se prodišča spreminjala, ob o-poldanski vročini so topoli selesteli, koliko tisoče vran je že gneznilo v njihovih vejah; drhte in z žalostnim glasom so mi dejali, da se tu tepejo ljudje med seboj za ljubezen.

Zaupali so mi, da se pod njihovimi krošnjami večer za večerom v medlem siju meteca podijo vile in da jih večer za večerom njihovi principi učijo plavanja; da so srečni.

Vabili so me, naj останem do večera, da bom lahko videl njino milino, da bom mogel slišati njihove zvonave ljubezni in dihe radosti, ki vejejo iz rožnatih ust teh pravljinskih bitij. Da bom videl tieta telesa, gola in čista v svoji deviškosti, zakaj te vile in principi živijo samo eno noč in v tisti noči rodijo tisočero otrok, ki se čez dan gredo skrivalnice in se zvečer skušajo vtihotapiti v srca mladih ljudi in jim dati dobroto. Toda mladi ljudje so hudobni in ubijajo prince, ker jim zavidajo njino lepoto. Potem se ti principi oprizajo teh mladih ljudi in človek misli, da so ti fantje in dekleta mrtvi, ker visijo na njihovih obrazih pomendrani principi. Ubili so jih ljudje, ki ljubijo denar.

Malo ljudi je še zdolaj ob reki. Vstanem in grem proti robu skale. Dva sta me zagledala in se mi smejeta. Noče imam še vse mokre. Dolgo časa sem jih namakal v vodi in mislil na samomor.

"Glej ta, kako je neumen. Samo kaj dela tam gor? Saj bo še dol padel," je rekel debeluh. "Fogšiva!"

Popadel me je divji bes. Kaj ne vesta, da mislim narediti samomor? Torej se bom moral ubiti ponoči. Kikomur ne bom mogel pokazati, da bom to rad naredil.

Ubil se bom, da ne bom več slišal cudovite glasbe, da ne bom videl čudovitih slik, ki jih drugi zaničujejo. Vedno bolj se pogrezajo v blato in njihove duše so prazne. Zasul si bom oči s peskom, da jim ne bom mogel več razodeti lepote, ki je oni ne poznajo?

In tedaj zaveje veter s polja. V njem zaduham vonj prašnin poti, vidim koruzna polja, ki se bohotijo na soncu. Med njimi stopa kmet s trudnim korakom. Ljubi jih. Milijoni dreves zahrume; gozdovi, ki trudni legaajo k počitku, so veličastni zjutraj, ko se prebujajo v vsem svojem tišem živzavu. Jablane, travniki poleg valujočega morja, pšenica me kličejo, nočejo me imeti, nočejo, da bi se ubil.

Sonce je zašlo.

Naenkrat napolni prostor zvok violin. Izpod trepetajočih listov topol zašumijo principi in se objemajo z vilami, ki jim je mesec pričaral iz vodnih kapljic, iz koruznih polj, ki so mehko priplavale iz sadovnjakov, iz vseke niše. Milijoni princev plešejo. Plešejo drug skozi drugega. Novi principi in vile prihajajo, dokler ni tam doli

samo še na milijone srečnih bitij, bitij, ki ponujajo srečo. Na milijone princev in vil se vije iz reke in tone v mraku.

Stojim na skali in gledam očaran od tega veličasten prizor.

Opazil me je princ. Prenehaj se je vrteti in obstal, so v hipu vsi pari. Pridrži se k meni in se mi nasmešni.

"Sam si? Kaj delaš tu? Pridi k nam!"

Molčim.

"Ubogi fant!" mi je dejal princ. "Če hočeš, sem lahko tvoj. Dobrota sem. Lahko boš počel, kar boš hotel. Tudi ubiješ me lahko."

Čudovito lep je tale princ. Toda zakaj me moti s tem duhom travnikov in s šumenjem koruznih polj, s šelestenjem topol in bučanjem gozdov; ko hočem narediti samomor.

"Pojdi princ! Ubiti se moram. Drugačen sem od drugih in ne morem živeti z njimi. Ubiti se moram. Ubiti moram prince, ki zivi z menoj. Nočem biti sam. Ne moreš postati moj."

Milijoni princev in vil strmijo v naju.

"Strahopetec si! Ubogi fant. Bojiš se. Bojiš se, da bi se moral boriti, skrivaš prince v sebi kot steklega psa in ga tlačiš v najtemnejše kote svojega srca. Ne ljubiš ga, on pa kopni po tebi. Fant, ti moraš imeti prince, ostati moraš z nami!"

Te besede so me razjezile. Divje očrnam prince. Ne bi mogel plesati z njimi večer za večerom. Nisem tak kot principi in vile. Nimam prozornega telesa in roznatih ust, niti se podnevi ne skrivam pod topolovimi listi in tudi ne zrastem v enem dnevu, da bi zvečer umrl.

Skočim tja dol v divjo in umazano reko. Na meni visi mrtvi princ.

Jesen

Fotočki drobnega dezja
so solze razočaranja,
ki jih joče jesensko nebo.
Tino je hrepenenje oblakov
nizko nad zemljo.

Frat je napojena z vodo
in zivina se ne pase več
po razmočenih poljih.

Zemljo je obiskalo pozabljenje.
Življenje se je skrilo globoko
pod zemljo in čaka pomladi.

Plotni večer

Zrak trepeče....
V valovih prihaja k meni
glas zvona....

Razgrni svoje veje, hrast,
in pusti k meni melodijo daljave.
Vzdrami listje
in povečaj temo senc
v nastajajočem mraku!

Razlij po trapah pobožnost -
stari zvon sosednje vasi!

Moj drugi jaz

Vrgel si me,
sunil visoko med oblake,
moj drugi jaz.
Stremiš po užitkih
in zabavah,
moj drugi jaz.
Nimam volje.
Stanje mojega bistva
je moreče,
moj drugi jaz.
Padel sem.
počezam se v blato -
moj drugi jaz.

Vedno si pripraven,
ko sem razdvojen.

Le kdaj bom tako močan,
da ne bom prenehal
moj drug? Tati?

Dan mrtvih

Dan mrtvih.
Vseh mrtvih dan.
Dež.

Sklopataje udarjajo kaplje na okna.
V nenehnih sunkih
se zaganja veter
med stole, mokre vaje
in trga zadnje, premrazene liste.
V mokrih vrtincih istrepetajo
orumeneli listi
in sledijo vetru v natišje.
Jesenski dan.
Vseh mrtvih dan.

Dež

Dež je zamolklo udarjal ob šipe. Le tu in tam je bilo zaslišati šum motorja ali avtomobila, ki se je izgubljal v mrak.....

"Oh, v tej sobi pri teh knjigah ne morem več vzdržati! Moram tja ven, kjer je dež, kjer ti deževne kaplje padajo po rokah, polzijo po licih," je nekako sama zase vzklila.

Ze kot otrok je zelo ljubila dež, deževne dni. Njeno največje veselje je bilo, ko je sama nakrivaj hodila po naraslem potoku in so ji dežne kaplje močile goste, črne lase.

Tiho se je izmuznila iz hiše. Na cesti ni bilo nikogar, ki bi jo videl. Ni hotela, da bi ljudje videli, kako hodi po dežju brez deznika.

"In taka gospečična", bi dejali. "Da, starejših se včasih ne da razumeti," je pomislila sama zase, ko je stopila na gozdno stezo.

"Če boš hoditi po dežju brez deznika in bosa, ti ob prvi priliki povedo, da to ni za taka velika dekleta, ki hodijo v srednjo šolo. Če pa prideš na dan z željo, da bi rada plasila, ti rečejo, da si vendar še otrok, ki mora biti z mrazom pri mami v kuhinji," se je hudovala.

"Kako je lepo!" je skoraj naglas vzkliknila. Uživala je. Prvič po dolgem času.

Dezne kaplje so enakomerno udarjale po listih drevesa...

Se vedno se je sprehajala. Bila je popolnoma mokra. "Dober večer," je dejal ipj tiho pristavil: "Ana!" Začudeno se je ozrla, da hip pomolčala, nato pa skoraj posmehljivo dejala: "O, ti si. Ali si morda pozabil, da ne govoriva še leto in pol?"

"Pridi bliže, pod dežnik, baj si vendar vsa mokra! Veš, Ana, rad bi s teboj nekaj govoril."

"Baj ni mogoče, da bi zopet rad poslušal moj 'zvonki' glas!" se je ponarejeno začudila.

"Da, rad bi zopet poslušal tvoje besede, rad bi gledal tvoje oči. Prosim, reci mi, da si mi že zdavnaj odpustila, reci, da sva spet prijatelja. Tako sam sem, ne morem več prenašati teh pustih deževnih dni. Bodi dobra z menoj, pomagaj mi," je v eni sapi bruhnil iz sebe.

Naglas se je zasmejala. Njen smeh je izrazil porogljivost, željo po maščevanju, posmeh.

Nekaj sekund je vladala med njima tišina.

...le deževne kaplje so enakomerno udarjale po listih dreves in po dežniku.

Glava ji je bila polna dušnih misli. V nekaj trenutkih mu mora odgovoriti, odgovoriti njemu, ki ga je nekoč spoštovala, morda celo oboževala. Vedela je, da ni prišel k nji iz ljubezni, pač pa zato, ker je bil sam. Dobro je znal igrati vlogo blaveka, polnega ljubezni. In ona mu mora reči ne, ne in še enkrat ne, čeprav je včasih pomislila in si priznala, da ga še nekoliko ljubi. Mora mu reči ne zaradi svojega ponosa, ponosa počasnega dekleta. Pokazati mu mora, da je ravno vseke plave ali črne oči ne

onamijo. Pomislila je, koliko časa je tega, menda v drugem letniku, ko sta hodila skupaj. Kako dolgo je že to! Ostali so ji le bežni spomini, kaviti v cel pajčolan rože in sedaj, ko je najmanj pričakovala, je prišel nazaj in ji dobesedno ponujal svojo obrabljeno ljubezen.

"Andrej, spomni se leto, dve nazaj. Nekega dne, po poroki si mi zelo obzirno povedal, da si si dobil drugo lepše dekle. Zasmejal si se mojim solznim očem in potem si se mi smejal ob vsaki priliki. Kolikala sem in trpela. Šele takrat sem spoznala, da si mi bil ideal."

"Prosim oprost, prosim pozabi!" jo je prekinil. Ni mu odgovorila. Malo je pomolčala, nato pa tiho nadaljevala: "Se morda spomniš nekega jesenskega dne. Sončni zarjki so komaj prodirali skozi gosto zaveso oblakov. Sedela sva v parku. Na nasprotni strani klopi je rasel košat grm, pod njim pa je cvetela vijolica. Čudno se nama je zdelo, in prvič v življenju sva videla cveteti vijolico jeseni. Utrgal si jo in dejal, da nima takega vonja kot spomladi. Prepozno se je spomnila, da mora cveteti in denteti. 'Si pomislil naglas. Tako je sedaj s teboj. Prepozno si se spomnil name, prepozno. Preveč si me užalil, preveč ponizal in izdal, da bi ti odpustila, da bi te ljubila. To ne bi bila ljubezen, pač pa usmijanje do človeka, ki je zaradi črnih oči ostal sam."

"O, Ana!" je vzkliknil in naglas zajokal.

"Le joči, saj s teboj joče dež. Jaz pa sem jokala sama! Nasvidenje in srečno, Andrej!" je še posmehljivo dejala. Začela je teči s razprostrtimi rokami. Tako je ljubila dež in tistega dne je tako lepo deževalo.

... Le dežne kaplje so udarjale po listih dreves. Le tu in tam je bilo slišati petje nočnih ptic ...

Lapustiti moram rodní kraj

Mesto se koplje v sončnih žarkih in v zraku je vonj pomladi. Vse vrsti in se željno nastavlja soncu, sama pa se zaprem v mračno, sivo sobo in jokam. Ne prenesem pogleda na lepoto dneva. Zdi se mi, da se mi narava roga, da se ves ta čar posmehuje moji bolesti. Hočem ven, v objem nebeško lepega jutra! Za trenutek postanem na hošnem pragu. Počasi grem čez vrt za hišo. V vsaki travni bilki se leskečejo sončni žarki, kot bi hoteli s mehкими objemi svojih nevidnih prstov izbrisati ostanek noči, rosné kapljice, ki so zdrknile iz rok teme in jo prekrile. Tegnobno me stiska okrog srca. Klastam po zraku, ker čutim, da me uklepa obroč, ki je vse ožji. Na hribčku sem in gledam navzdol na mesto, na hiše, ki so mi znane, domače. Z enim samim pogledom bi želela objeti vse, kar mi je drago, ljubo iz globin srca mi na ustnice privre šepet, ki ga le v mislih čujem in je kakor molitev, molitev izgubljenega sina, ki se skezan vrača na očetov dom in ko ga ponovno zapušča, vzklika mestu, v katerem je bil rojen: Ali te res zapuščam, kraj mojih otroških let in mojih sanj? Fricam do reke, sedem in gledam, strnim. Počasi teče ledenomrzla voda v daljavo. Peni se mi ob nogah in zdi se mi, da se pred mano vrtinči lepa pravljičica, pripovedka mojega življenja...

Pred petnajstimi leti je bilo, pozno zvečer. Vsa hiša je že bila pogreznjena v temo, le v otroški sobi je še gorela majhna lučka in v noč se je čulo tiho petje:

Le spavaj milo detece,
le spavaj zdaj aladko!
Raj sanje te zazibljejo,
uspavanko pojo...

Mati je bedela nad mano, ker nisem hotela spati. Neslišno je hodila po sobi in me zibala na rokah, a jaz sem se ji le smehljala in jo utrujala. Nalahno me je pobošila v posteljo; ugasnila je luč in mi šepetala besede za lahko noč. Zaspala sem, a ona je še nekaj časa stala nad mano, kot anđel varuh je stala in potem je odšla tudi ona počivat.

Leto dni kasneje je bila pomlad zelo zgodnja. Dravje za hišo je bilo odeto s cvetočo odejo. Mati se je igrala z menoj na vrtu. Sonce je toplo sijalo in prijetno je bilo sedeti v dentéči travi sredi zelene trate in poslušati brenčanje čebel, ki so letale od dveta do cveta in neustrudno nabirale med, ta sladek in gladek med. Plazila sem

se po tleh in trgala marjetice. Nenadoma sem vatala, ločila ravnotezje in potem sem počasi in s tresočimi se nogami naredila prve korake, prve samostojne korake po tem širnem svetu.

Bilo je ob času kosila. Sedela sem v svojem kotu, med svojimi lutkami. Toda Rdeči kapici je zdrnila z roke košarica in ker ji je nisem mogla nasaditi nazaj, sem v onemogli jezici hotela poklicati nekoga na pomoč. Široko sem odprla usta in izdabila: Ma-ma! Ostrmela je, potem pa me je objela in na čelu sem začutila ustnice. Brečna sem bila in oči so ji žarele od te enkratne sreče, ko je iz ust svojega otroka prvič zaslišala svoje ime. Mama, mama, mama... Kako sladko svenijo te besede, kot blagodejni žar pronicaajo v duše globočine...

Sedem lepih let je poteklo od tistih dni. Ko sem mračnega deževnega dne počasi odprla vrata v kuhinjo, je mama sedela ob oknu in šivala. Iz šole sem prinesla spridevalo. Nisem je razočarala in še danes vidim pred seboj obraz, ki se je razjasnil, kot bi nanj posijalo zlato sonce, a to sonce sem bila jaz sama.

Bliskovito hitro je vse to prešlo, minili so časi otroške brezskrbnosti, minili so sladki dnevi, ko me je mamica zibala.

Zapustiti ti moram, rodno mesto, ti tako ljubljeno in domače! Zapustiti moram tudi tebe, rodni dom, o hise očeteve, ti streha! Oditi moram v daljni, širni svet. Zakaj? Da se spoprime s kruto usodo, da se spoprime s njenimi udarci, ki me bodo bičali po plačih in mi pljuvali v obraz. Morda! Toda, nekoč, nekoč se bom vrnila in ostala tu, mesto moje! Saj sem se vendar tu rodila, tu sem se igrala, tu tako strečno nesrečno ljubila, ljubila z vsem ognjem vročega mladega srca, ki je zdaj prazno, izsušeno. V njem je ostala le samotna praznina, siva divjina in zapuščenost. Jokam in ne čutim solz. Toda le te drobne, svetlikajoče se kapljice mi lahko pomagajo. Hladijo mi nezaceljene srčne rane, blažijo mi bol, ki me razjeda, uničuje. Moram od tebe, rodni dom, da morda pozabim na srečo, ki je bila v tebi spočeta, da morda pozabim na trpljenje, ki je bilo v tebi rojeno.

Vzdramim se iz zamaknjenosti. Foldan je. V zvoniku mestne cerkve zvoní, zvoní milo in vabí. Najraje bi poljubila to malo mestce, objela bi ga in z zvonovi vred zaklicala njemu in vsem ljubim, ki v njem prebivajo.

Zbogom predragi,

oj, zbogom, preljubi!

O relativnostni teoriji

V sedanjem življenju se vsak dan srečujemo s najrazličnejšimi vprašanji: mednje sodi tudi področje relativnostne teorije in zanimivost štiridimenzionalnosti, še bolj pa četrta dimenzija sama. Bičalno smo navajeni govoriti in navajati le tri dimenzije. Zato je prav, da na tem mestu v skrajnih besedah vsaj dolne razčistimo abstrakcijo.

Princip relativnosti je že leta 1899 postavil H. Poincaré, ki pravi, da ni mogoče ugotoviti absolutnega gibanja nekakega telesa z dinamičnimi, optičnimi ali elektromagnetnimi pripravami. Ta princip je Einstein vzel za osnovo svoje teorije. Specialna relativnostna teorija velja le za enakomerno gibajoče se sisteme. Časovne in prostorske spremenjivke teh sistemov so povezane med seboj z Lorentzovi matematičnimi transformacijami. Povezavo med maso in energijo izraža enačba,

$$E = mc^2 / \sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}$$

kjer je m_0 masa mirujočega delca. V primeru, če delec miruje, dobimo gornjo enačbo naslednje oblike:

$$E = m_0 c^2$$

Dokaz se te Einsteinovo trditve so kasneje dobili številni eksperimentalni, ki se ukvarjajo s jedrske fizike. Kot primer takega dokaza lahko vsamemo merjenje hitrosti žarkov beta (elektronov) in kosmičnih žarkov. Ugotovili so, da je masa teh delcev odvisna od njihove hitrosti, natančno tako, kot to napoveduje Einsteinova formula.

Einsteinova teorija sloni na specialnem relativnostnem načelu: Vsi koordinatni sistemi, ki se premikajo drug glede na drugega proti in enakomerno se enakevredno za opis naravnih pojavov. Enega izmed koordinatnih sistemov moramo obvezno izbrati. Za svetlobno hitrost velja, da je njena hitrost vedno enaka in v vseh sistemih konstantna. Iz vseh teh postavk izhaja ed hitrosti odvisna dolžina meril (kontrakcija dolžin) in tok ur (kontrakcija časa). V Einsteinovi teoriji se oba ohranitvena zakona (zakon o ohranitvi mase in zakon o ohranitvi energije) združita v enega samega: zakon o ohranitvi mase - energije.

Neposredno sta povezana z Einsteinovo teorijo dva zanimiva pojava: paradoksa ure in kontrakcija razdalje.

Imamo dve mirujoči uri v točkah A in B in obe kažeta isti čas. Če na primer ure v točki A pomaknemo k uri v točki B, ne bomo več kazale istega časa temveč na ura, ki je potovala, nazaj.

$$\frac{1}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}$$

Drugi fenomen je kontrakcija (skrajšanje, skrajšanje) dolžin. Računi se pokazali, da se tole, ki se od nas oddaljuje s hitrostjo "v" skrajšane v smeri, v katero se giblje za faktor

$$\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}$$

Fizikalna realnost te kontrakcije je pojasnil slaven Michelson-Morleyev poskus iz leta 1887. Namreč poskusa je bil drugačen.

Hetela sta izmeriti hitrost, s katere se giblje zemlja skozi eter (eter je tista snov, po kateri se prenaša energija). Paskus sta izvedla po Maxwellovi zamisli. Svetlobe sta razdelila na dva dela, eden je poteval v smeri gibanja zemlje do zrcala in se nato odbil nazaj, drugi pa je poteval pravokotno na to smer, in opravil isto pot. Z interferometrom sta nato izmerila, kateri žarek se je prej vrnil. Razočarane sta ugotovila, da sta za to pot oba žarka potrebovala enako dolgo. Debila sta torej rezultat, da Zemlja miruje, kar pa seveda ni res. Stvar sta pojasnila, neodvisno drug od drugega, Lorentz in Fitzgerald. Ugotovila sta, da se je razdalja zaradi gibanja Zemlje v toj smeri skrajšala.

Einsteinova zasluga je tudi ta, da je združil gravitacije in relativnost v eno teorijo. Spoznal je, da ne more napredovati, če ne sredi vsakega dogodka v priprostorsko-časovnem kontinuumu štirimi koordinatami, ne da bi vnaprej pojasnil, kaj pomenijo.

Prostorsko-časovni kontinuum je izraz, ki označuje geometrijo vesolja v relativnostni teoriji. V Newtonovi fiziki in zveze med prostorom in časom. Ugotovila sta jo šele Minkowski in Einstein. Poljak Minkowski je pokazal enotnost prostora in časa, ki je štiridimenzionalni kontinuum. Ta nadprostor imenujemo tudi vesolje Minkowskega. Splošna relativnostna teorija pravi, da se prostori in depuščajo ukrivljeni prostor, ki ga imenujemo Riemannov prostor. V tem prostoru ni ravnih črt, temveč le krive.

Tekstina

Za Tekstilno tovarno v Ajdovščini lahko povemo, da so jo osnovali na tradicijah nekdanje ajdovske predilnice iz l. 1826. Že leta 1875 je zaposlovala nad 800 delavcev, nekaj časa pred ukinitvijo pa več kot tisoč. Predilnico so 1932 zaprli. Sedanje podjetje obstoja od 1. decembra 1948, ko je vlada SRS izdala odločbo o ustanovitvi. S pripravami za ureditev so pričeli v začetku 1949. Tovarna ni imela druge izbire, kot da je vzela stare in izrabljene stroje, ki so jih druge tovarne odstranile iz proizvodnje. Konec januarja 1949 so pričeli z montažo strojev in električne napeljave. Avgusta istega leta so stekle prve statve. Po 17-letni prekinitvi so tako obnovili tradicijo tekstilne industrije v Vipavski dolini. 1953 je bilo v pogonu že 242 statev. Poglejmo na kratko še proizvodnjo: 1949 so proizvedli 112.000 tekočih m blaga, 1958 leta že 4.526.000 m blaga.

Obiskali smo "Tekstino" in postavili nekaj vprašanj tov. Šinigoj Grozdanu.

PROBLEM FLUKTUACIJE V LETOŠNJEM LETU:

V podjetju je v letošnjem letu prišlo skupno 53 novih delavcev, odšlo pa 135. Med delavci, ki so odšli so 3 visokokvalificirani, 64 je kvalificiranih, 22 nekvalificiranih in 13 s srednjo in nepopolno strokovno izobrazbo. Ta analiza velja za 9-mesečno obdobje tega leta in kaže razliko 82 delavcev. Pri delavcih, ki so odšli, je presenetljivo veliko kvalificiranih. Vzroki odhodov so predvsem:

- odhod na odsluzenje vojaškega roka
- odpuščeni delavci zaradi trajnega zmanjšanja obsega dela v obratu tkalnice
- 19 delavcev je odšlo zaradi ugodnejše zaposlitve v drugem podjetju
- 19 delavcev je kot vzrok za odpoved navedlo zaposlitev v tujini
- podjetje je zapustilo tudi 20 žena, ki so kot vzrok odpovedi navedle neurejeno varstvo otrok.

Stanje zaposlenih 31. avgusta je bilo 559 žena in 231 moških, oktobra pa 547 žena in 227 moških.

OBRAČUN POSLOVANJA

Celotni dohodek je podjetje doseglo v višini 2,4 milijarde S din, kar je 67% letnega plana. Upoštevati moramo

7 % manj zaposlenih, kot je plan predvideval. Zaradi tega ima podjetje izgubo v višini 21,9 milijonov starih dinarjev, kljub izplačevanju nižjih osebnih dohodkov. Osební dohodki so bili za 21,9 % večji kot dohodek. Vzroki so:

- vpliv nekontroliranega uvoza tkanin,
- pomanjkanje obratnih in deviznih sredstev.

To je dovedlo do nazadovanja v obsegu proizvodnje in prodaje in zviševanje proizvodnih stroškov. Prodajne cene so zelo nizke tako na domačem kot na tujem trgu.

- Vzrok je tudi velika konkurenca iz vzhodnih držav,
- visoke zaščitne carine.

VZROKI IZPLAČEVANJE NIŽJIH OSEBNIH DOHODKOV

Nastale so razlike med izplačanimi osebnimi dohodki na podlagi dosežene proizvodnje in obsegom prodanih izdelkov in razlik med dohodki na podlagi dosežene proizvodnje in med dohodki, vsebovanimi v prodanih in plačanih izdelkih, ki jih podjetje plačuje iz doseženega dohodka. V prvem primeru je nastala razlika zaradi vedno manjše prodaje. V drugem primeru je nastala razlika zaradi izgub, ko je dohodek manjši od izplačanih osebnih dohodkov. V prvem polletju je znašala razlika, med doseženimi dohodki in osebnimi dohodki okroglo 20 %. Zato je delavski svet sklenil, da se osebni dohodki znižajo za 20 %. V mesecu oktobru je delavski svet sprejel sklep, da se do nadaljnjega izplačuje planska vrednost točke, zmanjšana za 13 % za vse ekonomske enote. Iz dohodka je podjetje pokrilo 95,5 % izplačanih osebnih dohodkov, če pa bi uporabilo razmerje delitve na osebne dohodke in sklade, pa bi pokrili 78 % osebnih dohodkov in pri tem dosegli 62 % planiranih sredstev za sklade. Rešitev je v vključitvi modernizirane oplemenitilnice v obratovanje in v normalizaciji sedanjih tržnih razmer.

PERSPEKTIVE PODJETJE

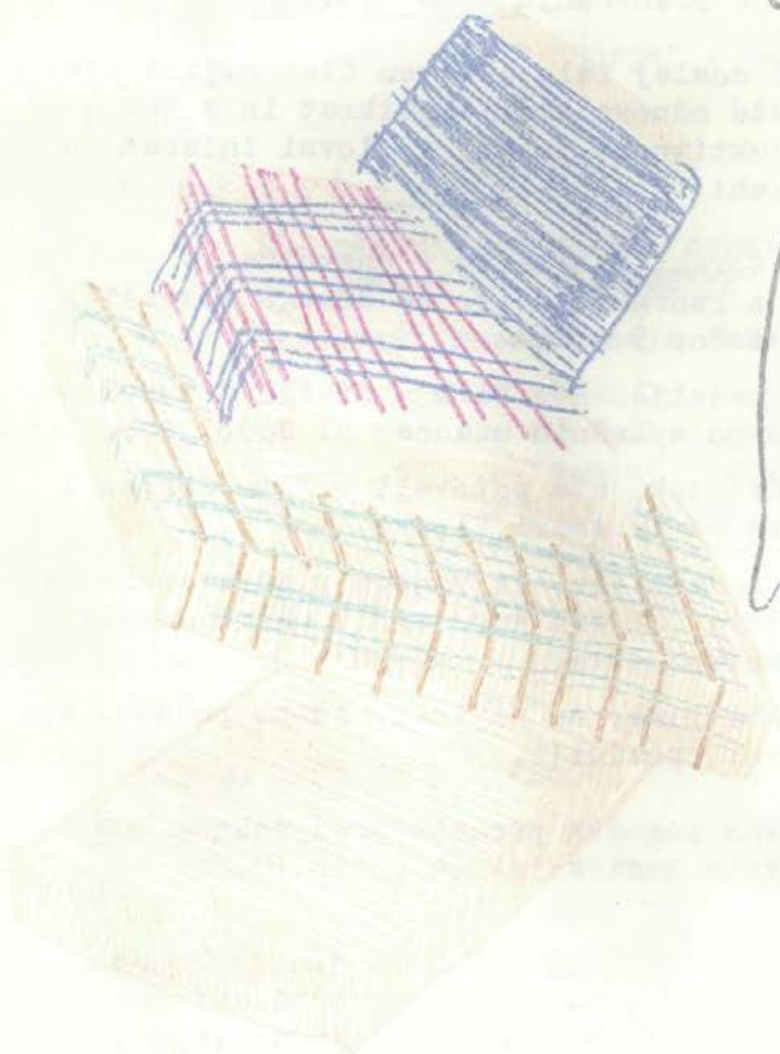
Pri obstoječi opremi podjetje nima perspektiv za razvoj. Narejeni so že načrti za modernizacijo oplemenitilnice. Z investicijo oplemenitilnice bo podjetje izpolnilo najvažnejši pogoj za nadaljnje poslovanje. Za tako usmeritev v proizvodnem programu pa bo potrebno več individualnega prizadevanja, več organizacijskih in tehnoloških ukrepov ter

kollektivnega dela.

KAKŠNE SO MOŽNOSTI ŠTIPENDIRANJA?

Z ureditvijo nove oplemenitilnice bo potreben strokovni kader. Do konca aprila prihodnjega leta bo izdelan načrt glede štipendiranja. Trenutno štipendiramo največ dijake srednjih tehničnih šol (tekstilna smer). Odprli bodo mesto ekonomista in pravnika. Višina štipendije se giblje od 22.000 do 28.000 starih din, pač glede na doseženi uspeh. Možno pa še tudi vzeti posojilo, katerega vračanje je odvisno od uspeha.

POVPREČNA DIJAKINJA
GIMNAZIJA

Številka: 36,7/40° temperature

Zadeva: Vrnitev prstana

AJDOVSKI HLLIGAN
SLAŠČIČARNA

Sporočam vam, da vam glede na dejstva, potrjena z dokazi, o kršenju najine pogodbe, sklenjene vročega julijskega dne na plaži, vračam prstan. Po razumni, natančni analizi vaših napak pri poslovanju v najini poslovni zvezi, sem poklicala direktorja - to sem jaz - na odgovornost. Istočasno je včeraj zasedal tudi delavski svet - kvalificirane prijateljice - in sprejet je bil sklep o prenehanju razmerja.

Koram reči, da ste bili doslej zelo aktiven član najine zveze. V zadnjem času pa ste odnose kršili petkrat in s tem omajali stabilnost, produktivnost in moj poslovni interes, in sicer v naslednjih točkah:

1. Dne 10. 10. 1967, v torek, zabeležen v dnevniku za poslovni sestanek v zvezi z reorganizacijo za doseg teanejših stikov ste zamudili točno 5 minut.
2. Dne 15. 10. 1967, v nedeljo, ste bili v družbi z osebo nasprotnega spola, kar po splošnih uzancah ni dovoljeno.
3. Dne 2. 11. 1967, v četrtek, ste potovali v Novo Gorico k stricu, vrnili pa ste se iz smeri Vipava.
4. Dne 20. 11. 1967, v ponedeljek, iz vašega plašča so iznapevale prijetne vonjave, ki jih kupujemo v malih stekleničkah za velike učinke.
5. Dne 30. 11. 1967, v četrtek, na najinem rednem pohodu, ste bili ves čas v pasivni opoziciji.

Po zgoraj naštetih točkah pogodba preneha pred rokom. V primeru reklamacije priložite tudi kolek za N din 10.00.

Tovariški pozdravi

Povprečna dijakinja
gimnazije

SPORT

FAKTE: R o k o m e t

I. mesto na občinskem prvenstvu v rokometu

rezultati: ŠSD "BURJA" : "VIPAVA" - VIPAVA 5 : 2 P.P.
 " : Dobravlje II 16 : 12
 " : Ajdovščina II

PRIJATELJSKE TEKME

ŠSD "Burja" : Gimnazija N. Gorica 24 : 14
 " : " " 19 : 11

SRČANJE Z VOJAKI

Š a h :

ŠSD "Burja" : Garnizija 2 : 3

Manjšni tenis:

ŠSD "Burja" : Garnizija 5 : 1

DEKLETA: R o k o m e t

II. mesto v Primorski conški ligi, kjer nastopajo pod imenom RK "Ajdovščina"

Rezultati prvenstvenih tekem:

ŠSD "Burja" : "VIPAVA" Vipava 10 : 4
 " : " : "ICPOL" Il. Bistrice 18 : 9
 " : " : "Nanos" Postojna 6 : 1
 " : " : Nova Gorica 5 : 0
 " : " : Koper 8 : 15

Rezultati prijateljskih tekem:

ŠSD "Burja" : Gimnazija Nova Gorica 4 : 4
 " : " " " " 5 : 0

PRVENSTVO GIMNAZIJE V KROGU

1500 m fantje: 1. CIGOJ 3b
 2. SLEAR 3b
 3. ČERNIGOJ 3 b

1000 m fantje: 1. BOLKO 1a
 2. KRKOČ 1a
 3. KRAPEŽ 1a,

- 800 m dekleta: 1. Uršič Radica 4
2. Čuk Tanja 3 b
3. ŠTOKLJH Marcela 4

PRVENSTVO PRIMORSKI V KROGU ZA SREDNJI ŠOLE

- DEKLETA: 1. URŠIČ Radica - Ajdovščina
2. ČUK Tanja - Ajdovščina

Med 16 tekmovalkami iz vse Primorake sta naši dekleti zasedli odlični I. in VI. mesto!

- FANTJE: 6. CIGOJ Adolf
12. BOLKC

Tudi pri fantih odlični 6. in 12. mesto med 30 tekmovalci!

UREDNIŠKI ODBOR

Glavni urednik: Manja ČUK

Tehnični urednik: Marko SLOKAR

List opremil: Etbin BRAS

Članice: Marinka BRATOŽ, Marija ŠTRALCAR, Darja POLANC, Sonja
KOMPARE, Marija BOŽIČ, Franc ČERNIGOJ, Suzana LULIK,
Miro BOLČINA, Miran RIJAVEC

Korektor: prof. Dora CIGOJ

Mentor: prof. Aldo ČERNIGOJ

168] = št. 1-3; kpl.

GORISKA KNJIZNICA

Per 1303/1967/68

10007115

COBISS

IZVIR 10

GLASILO DIJAKOV
GIMNAZIJE AJDOVŠČINA LETO I

IZVIR 2

GLASILO DIJAKOV LETO I
GIMNAZIJE AJOVSCINA LETO I

Ob Prešernovem dnevu

V sako leto se na dan Prešernove smrti spominjamo človeka, ki tvori s svojim delom zgodovinski mejnik v razvoju slovenskega ljudstva iz ljudstva neomikanih tlačanov v narod, sposoben kulturnega tekmovanja z vsemi ostalimi narodi Evropske. Tega dne se spet in spet vračamo k pesniškemu izročilu Franceta Prešerna kot k vedno živemu umetniškemu viru, iz katerega še vedno zajemamo pobude za rešitve aktualnih duhovnih vprašanj. O Prešernu je bilo res veliko napisanega, vendar še tako natančne razlage umetnin ne morejo nadomestiti umetnine same.

Govorica, v kateri so se do začetka 19. stoletja spoznavali samo "tisti, ki so služabniškega stanu", je v Prešernovi pesmi postala sredstvo za izražanje najnaprednejših misli dobe, v kateri so se prebujali evropski narodi ter trgali črke fevdalizma. Iz orodja za idejno utrjevanje hlapčevskega položaja slovenskih ljudi, kar je slovenska govorica bila v rokah metternichovskih narobe-prosvetilencev, se je slovenski jezik v Prešernovem stihu spremenil v orodje nacionalnega osvobodilnega boja slovenskih ljudi, dvigalca njihove plebejske zavesti, njihovega prepajanja z idejami protifevdalnega humanizma in revolucionarnega demokratizma. Berjavica, ki sta jo Linhart in Vodnik za slovensko zemljo otela francoskemu žarišču tedanje revolucionarne misli, je s Prešernom zagorela v plamen, ki mu je dajala žar, skladnost med pesnikovo idejo in objektivnimi razvojnimi težnjami slovenske zemlje in njenih ljudi.

Krepko zakoreninjen v svojem ljudstvu je Prešeren bolj kot kdo drug na Slovenskem dojel utrip svoje dobe in rasteel daleč preko obdajajočega ga okolja. Njegovo zamisel o enakopravnem sožitju jugoslovanskih narodov sta od njega prevzeli Lavstik in Cankar, ter jo pred Slovenci nosila kot plamenico skozi noč duhovnega suženjstva. Ta zamisel je v pridobitvah osvobodilnega boja našla pri nas svoje prvo veliko utelešenje.

Prešernovo osebno in pesniško življenje je enotno, na zunanje preprosto, toda v jedru globooko pomenljivo za našo zgodovino in za nas vse. France Prešeren je izšel iz tistega dela slovenskega kmečkega ljudstva, ki je ob koncu 18. in v začetku 19. stoletja prišel vse krepkeje porajati dve važni sestavini oblikujočega se slovenskega naroda, prve

elemente domače, slovenske buržuanije in slovensko prosvetno inteligenco.

V procesu svojega oblikovanja je slovenski narod delil usodo vseh tistih odrinjenih narodov, katerih prebujanje v samostojno življenje ne sovпада v njihovim sočasnim organiziranjem v neodvisne nacionalne države, ampak jih najde vkle-njene v okove starih, mnogonarodnih državnih tvorb, katerih vladujoči razredi pripadajo drugorodnemu elementu. Oblikova-nje slovenskega naroda je oblikovanje "rodu krivega dokaj zamud", kakor pravi Prešeren v elegiji V spomin Matiji Čopu.

V Prešernovi tvornosti se na svojaki, na pesniški način odraža družbena resničnost predmarčnih dni na Slovenskem. Njegova poezija se tako vsestransko odziva vsem manifestacijam tedanjega ddužbenega dejanja in nehanja na tem koščku ze-mlje, da bi jo prav lahko v nekem smislu imenovali pesniško enciklopedijo slovenskega življenja v dobi Metternichove re-akcije. Družbene okoliščnosti, v katerih so nastajale njegove pesmi, je sam označil v Sonetnem vencu:

"Iz krajev niso, ki v njih sonce siję;
cel čas so blagih sapo pogreš'vale,
obdajale so vtrjene jih skale,
viharjev jeznih mrtle domačije."

V Prešernovih pesmih ni ostalo brez odziva družbeno, po-litično in kulturno življenje najnaprečnejših dežel Evropa, saj je o njem razpravljai s svojimi prijatelji, slasti s An-drejem Smolcem, ki je videl "Nemško, Francosko, Britansko, videl Švajca visoke gove, videl je jasno nebo italijanško" in se široko razgledal, toda s ranjenim srcem, ki v tujini ni našlo miru, vrnil v domovino.

Prešeren se je jasno zavedal, da "Nemci Slovanom nikakor niso naklonjeni" in da potujočevalne težnje avstrijskega nemš-tva predstavljajo velike nevarnost za slovensko narodno rast. V svojem plebejsko-demokratskem odporu proti okolju, v kate-rem je živel, je prerasel vse svoje smišljenike, Čopa, Smo-leta in druge. Na slovenska tla je presadil najbolj dognane oblike ustvarjanja v svetovni poeziji, vzpostavil visoke skla-dnost med njimi in vsebino svoje poezije, jih razvijal dalje, da ga v tem ni do prej ne kasneje dosegel nihče v slovenski književnosti in v tuji tudi ne.

Vsa Prešernova poezija, ki bodisi neposredno ali posred-no zadeva vprašanje njegove ljubezni do ženske, služi plemenitenju človeških čustev, boji za čisto ljubezen, boji pro-ti mračnim predsodkom, ki so prav v zvezi s tem problemom

najmočnejše zakoreninjeni. Pesnik svoje ljubezenske lirike ni imel zgolj za izpoved svojih nezamolčljivih notranjih občutkov, ampak si je bil v svesti njene družbene vloge. Prešernovo pojmovanje enotnosti posameznega in celote, osebne usode in usode vsega ljudstva se najlepše kaže prav v njegovi ljubezenski poeziji. Pesnikova neizpolnjena ljubezen do Julije je ohranila Prešernalirika, ugrabila pa je Prešerna-dramatika in pripovednika.

Prešeren in njegov krog sta stala v središču dveh jezikovnih bitk, ki sta imeli vsaka svoj določeni pomen, črkarske pravde in borbe proti poskusom ilirizma na Slovenskem. V abecednem boju se je Prešeren skupaj s Čopom zavzemal za staro, za Slovence že tradicionalno bohoričico, ki je bila skladnejša kot metelčica, danjščica in druge kombinacije latinice, cirilice in "krévljice".

S tem, da je hladno in odločno zavrnil z dušo in telesom ilirizmu vdanega Vraza, ki je hotel navdušiti za Gajevo stvar tudi največjega poeta tistih časov in vseh časov sploh, je Prešeren prešel v boj tudi proti Kopitarju, ki so mu bili pred očmi predvsem interesi avstrijskega absolutizma, razširitev in okrepitev njegovega vpliva na Balkanu in boj proti kulturnemu vplivu Rusov med balkanskimi Slovani.

Prešeren je bil izraz tistega velikega življenja, ki šumi v bodočnost. Zato je bilo prav slovensko ljudstvo prvo, ki je priznalo Prešerna za svojega. Velik del Prešernovih pesmi je prešel v povsem ljudsko rabo in v velikih dneh osvobodilne vojne sta bila knjižica Prešernovih poezij ali zveščilo njegovih, z okorno roko napisanih pesmi, neločljiva prijatelja, spremljevalca slovenskega partizana, delavca, kmeta in v trenutkih najtežjih preizkušenj so sleserne ustnice vročično ponavljale:

"Manj strašna noč je v črne zemlje krili,
ko so pod svetlim soncem sužni dnovi!"

Do konca dni

omlad je prihajala vse bliže. Čutiti jo je bilo v zraku, vetru, potoku, soncu in zvezdah. Vsakdo, ki si jo je želel, jo je čutil, pričakoval. Tuda Sanja.

Sedela je na vrtu in zdelo se ji je, da zrak zadnje dni diši kot pariška lepotica po pudrih, da se veter nekoliko blažje milejše igra z njenimi lasmi. In tudi v potoku je videla zrak prihajajoče pomladi, kajti voda ni bila več umazana, pač pa prozorno čista. Zdelo se ji je, da tudi sonce in zvezde prihajajo vse bliže zemlji, se prijazno smehljajo utrujenim ljudem, zdelo se ji je, da kot sonce podnevi, tudi zvezde ponoči hočejo oviti zemljo v nek blažen, opojen mir.

Toda to je čutila pred tednom dni, teden dni pa je že preteklost, ki lahko mnogo, mnogo spremeni. Sonce ni več prijazno sijalo, tudi veter je postal grob, nasilen, ker...

"Torej sedaj sem spet tam, kjer sem bile v začetku. Sama brez človeka, ki bi mu zaupala, brez prave prijateljice, prijatelja. Še pred tednom je zame sijalo sonce sreče, še pred tednom nisem vedela, da me ljubi in tudi nisem vedela, da bo odšel. Teden dni!" je vzdihovala. "Kako daleč je ta teden!" Zdelo se ji je, da je od takrat minilo milijon in še več let, polnih razočaranja, ljubezni in tudi sovraštva.

"Ne, saj ga ne morem obtoževati, ne zasluži, da bi ga prezirala, ker je vendar tako pošten!"

Glavo je imela med dlanimi in jo še sklonila nad kolena ter tiho, komaj slišno zaihtela. Ni se menila za solze, ki so ji polzele po rokah, le nanj je mislila.

"Ooo, moj Andrej, kako te ljubim!"

Spomini so ji zbežali nazaj, v tisti čudoviti čas, ko ji je pripovedoval, kako bo nekoč še lepše, kakšen dom si bo sta zgradila.

Nenadoma je vstala in se zgrozila svojih misli: "Ne smem več misliti nanj, moram ga pozabiti, vse, kar me spominja nanj, moram uničiti, mora izginiti..."

Toda misel nanj je bila močnejša in še sama ni vedela kdaj se je spet predala sanjarjenju.

"Sanja," ji je dejal, "premisliš sem nekaj glede najine ljubezni."

"Kaj pa, povej?" je radovedno vprašala. Takrat, nikoli ne bo pozabila, so se mu na čelu pojavile tri dolge gube, oči so zrla nekam daleč čez njo in roke so se mu tresle.

"Sanja, rad te imam, vendar te danes zapuščam. Ne bo di žalostna in pozabi me," je žalostno dejal.

"Za-kaa?" je kriknila.

"Zato draga, ker ti moraš študirati, ti moraš biti pri učenju zbrana, jaz pa bi te samo motil. Čaka te še pet let študija in takrat bi bil zate že prestar."

Še sedaj je čutila njegov poslednji stisk roke, videla je njegove oči, ki so jo gledale, a je niso videla.

Ždramila se je, sonce se je nagnilo k zatonu, nebo je bilo brez oblaka in čudovito lepe modre barve, tam po stezi pa je prihajal mlad fant.

"Le kdo je? Ooo, saj to je on, on, moj Andrej!" Bližal se ji je z nasmehom na ustnicah in snežno belimi prvim cvetčki v rokah. Spreletelo jo je nekaj vesilega. pričakovala je ... sploh ni vedela kaj, toda zdelo se ji je, da prihaja z Andrejem odločilni trenutek v njenem življenju.

Približal se ji je: "Draga, za rojstni dan najine nove ljubezni. Ostaj bom pri tebi, pa čeprav bi te moral čakati do konca dni!"

Sonce je zašlo za goro. Od nekod je vater prinesel s seboj glas piščalke in luna je že prišla pogledat, če je na zemlji vse tako kot prejšnji večer... Pa se je motila.

Tomjane Sonye

Vsakdanjost

P

raznina v duši.
Pusta vsakdanjost.
Le zimski veter
te mimogrede razkuštra.

Dan je enak dnevu,
teden tednu.
Razlika je le v tem,
da je bilo včeraj sonce,
danes pa dež.

Kot človek na dolgi poti
v globokem snegu,
ki mu je volja zaspala.
Sneg sproti zasipa
njegove stopinje;
tiho zre s kalnim pogledom
čez sneg,
ki mu ni konca.

Brezmejnost

K

o pogledaš skozi okno.
se ti zdi vse samo po sebi
umevno: veter, hribi, drevje...
Potem ne gledaš več;
samo slišiš skozi
popisane strani brnenje motorjev.

Noč. Ne moreš spati.
Listi šelestijo pod oknom.
Zemlja pravi,
da se je zgubila v vesolju.
Težko in moreče paše nate
skrivnost praznine.
Odnáša te v vrtincih
zmedenih misli
med mrzle svetove zvezd
in ti nekje daleč
zavozla misli.
Potem je najbolje,
da zaspiš.

Snežinke

Snežinke so mrtve.
Neslišno padajo skozi sivino,
brez hrupa se izgubljajo
med vajemi smrek.

Snežinke so mrtve.
Počasi, neutrudno
pokrivajo tla;
vklenejo drevje in se
razbohota po skalah.

Snežinke so mrtve.
Prepušijo se vetru,
da jih nosi preko polj
in plešejo z njim v vrtincih.

Snežinke so mrtve.
Opotečeš se čez prag
in zagaziš v sneg.
Težko sopeč premaguješ zamete.

Černigoj Franci

S

Čik

stopil je iz kina. Ljudje so se hrumeč prerivali k izhodu in ga stiskali od vseh strani. Smejali so se in glasno komentirali predstavo. Končno se je obroč teles okrog njega zrahljal. Bil je na prostem. Skozi goste valove megle so se svetlikale cestne svetilke. Počasi je stopal po ulicah. Ljudi okrog njega je bilo vedno manj. Je skozi noč in meglo so še prodirali pridušeni koraki pešcev. Ko je začutil, da je sam, je hitro stopil za vogal in pogledal nazaj. Mrzlično je segel v žep in izvlekel ponežkan zavojček cigaret. Dobro je vedel, da je v njem samo še ena cigareta. Ne da bi še enkrat pogledal, ga je odvrzel. Roka se mu je tresla, ko je nesel cigareto v usta. Potem je hitro oprasnil vžigalico in jo prižgal. Plamenček je sunkovito trepetal. Potegnil je in z užitkom čutil, kako mu dim polni pljuča. Čutil je mračno veselje zadovoljitve. Izdihnil je dim in opazoval, kako se staplja z meglo in sili vedno više proti luči. Potem se je zavedel in zopet pospešil korak.

Kmalu je zavil na stransko pot, ki je vodila proti domu. Čevlji so se mu pogrezali v blato, ki mu je brizgalo do kolen. Ni se jezil na vreme. Ljubil je meglo in noč. V megli se človek izgubi, izgine in postane svoboden. In le ko je človek sam, lahko misli o sebi.

Ko je tako stopal proti domu, mu je nehote prišlo na misel, kdaj se je naučil kaditi. Ni si znal dobro pojasniti, kako je do tega prišlo. Vedel je le, da pred letom dni na cigarete sploh ni pomislil. Potem je šel na počitnice in prijatelji so mu ponujali cigarete. Še sam ni vedel, zakaj je vzel. Vlekel je dim in ga držal v ustih. Edini občutek, ki ga je imel, je bila grenkoba. Nekoč pa se je zgodilo, da mu je nekaj dima ušlo v pljuča. Čutil je, kot da je v zraku. Noge so mu omrtvele in vse telo mu je prešinilo nekaj nedoumljivega. Potem je poskusil še. In potem še in še.

Prišel je domov in skoraj teden dni ni kadil. Toda potem je nekega dne kupil cigarete. Usodni začetek je bil tu. Sprva se je skrival celo pred prijatelji, sčasoma pa so to sami opazili. V razredu je smrdel po tabaker in karli so vsi vedeli, da ne slučajno. Obtoževali so ga z očmi in besedami, kot to lahko obtožujejo le nekadilci. Saj se je tudi sam zavedal, da ne dela prav, toda njegova volja je bila premočna.

Največja tragika pa je bila v tem, da si je cigarete kupoval za denar, ki mu ga je mati dajala za malico. Lahko je bil tešči do kosila, brez cigarete ni zmogel.

Nekoč je trdno sklenil, da ne bo več kadil, kajti dobro se je zavedal vseh posledic. Izogibal se je vseh priložnosti, ki bi ga lahko premamile. Prva dva dneva je še nekako pretrpel, potem pa ni več šlo naprej. Če se je u-sedel h knjigi je sicer bral, toda naučil se ni ničesar. Poslušal je, toda slišal ničesar. Hodil je po sobi kot preganjana zver. Roke so se mu tresle in glava ni bila sposobna ničesar. Njegov organizem je bil že toliko zastrupljen, da ni mogel več pogrešati nikotina. Borba je trajala en teden in če bi nadaljeval, bi verjetno zmagal. Toda vdal se je. V stranišču je videl prijatelja, kako si prižiga cigareto. Nekaj se je v njem prelomilo, da je pozabil vse sklepe in žrtve. Izjecljal je: "Daj mi eno, prosim!"

Od tedaj ni več poskusil, čeprav se je zavedal, da bo vsak dan težje. Vsak dan bo bolj nevarno, da zvedo doma in v šoli. Bil pa je prepričan, da bo enkrat njegova volja dovolj trdna, da bo zmagal. In to se mora zgoditi kmalu.

Bil je že blizu doma. Pokadil je cigareto že do filtra. Z gnusom je pohodil ogorek. Iminenada je rekel glasno: "Ta je zadnja!" In v postelji, preden je zaspal, je še enkrat pribil: "Zadnja!"

Drugo jutro je šel v šolo. Še vedno je deževalo. Lot je vodila mimo male prodajalne časopisov in točake. Skoraj podzavestno je vstopil. Pripravil je denar in pomislil, da še ni nič jedel. Potem je rekel: "Morayo, prosim?"

Nekaj o raketnem motorju

Živimo v 20. stoletju, v stoletju velikih odkritij in hitrega razvoja vseh vej tehnike in znanosti. Eno najbolj zanimivih področij človekovega udejstvovanja v našem stoletju pa je vsekakor astronautika. V zgodovini lahko že precej daleč nazaj zasledimo težnjo človeka, da bi obvladal vesoljski prostor. Vendar pa so ostale te težnje dolga stoletja le utopijske zaradi nepoznavanja astronomije, nebesne mehanike, geofizike, aeronomije, tehnologije goriv in gradiv, elektronike in drugih ved, ki so v zvezi s astronautiko.

Eno glavnih vprašanj razvoja astronautike pa je bilo in je še vprašanje pogonskega stroja, ki bi imel dovolj moči, da bi lahko dvignil satelit do določene višine, ga potem pravilno usmeril in da bi lahko služil za pogon medplanetarnih raket. V ta namen se je razvil raketni motor, ki je edini sposoben delovanja tudi v brezračnem prostoru.

Delovanje raketnega motorja temelji na tretjem Newtonovem zakonu, ki pravi: Vsaki akciji sile ustreza neka reakтивna sila, ki je tej enaka po velikosti, nasprotna pa po smeri. Ta pojav pogosto srečujemo v vsakdanjem življenju. Kadar na primer skočimo s čolna ali gibljivega vozička, se ta-ta premakne v nasprotno smer kot mi. Pri tem pojavu velja med hitrostjo in maso prvega in drugega telesa, ki sta bili udeleženi pri poskusu, naslednja zveza:

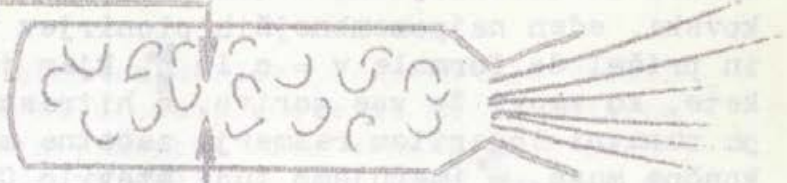
$m_1 v_1 = m_2 v_2$ Kadar je m_1 masa prvega telesa, v_1 njegova hitrost in m_2 masa drugega telesa, v_2 pa njegova hitrost. To zvezo imenujemo tudi stavek o ohranitvi gibalne količine.

Raketni motor deluje na principu toka izpušnih plinov, ki nastajajo pri zgorevanju primerne goriva v zgorevalnem prostoru in potem ekspandirajo na prosto. Zgradba raketnega motorja je podobna reaktivnemu motorju. To je v bistvu na enem koncu zaprta cev, v katero dotekata gorivo in oksidator, ki je potreben za zgorevanje goriva. Gorivo se kemično spaja s oksidatorjem in zgoreva. Produkti oksidacije so vroče plinske mase, ki pod pritiskom izstopajo na drugem koncu rakete, ki je oblikovan v izpušno šobo.

Gorivo

Zgorevalni prostor

Oksidator

Izpušna šoba

Hitrost plinov pri iztekanju skozi šobo je po Bernon-
lijevi enačbi

$$v = \sqrt{2 \frac{A}{\rho} p}$$

kjer je A razlika pritiskov plinov v notranjem delu motorja in zunaj njega, ρ pa gostota izpušnih plinov. Hitrost iztekanja plinov lahko podamo tudi s masnim tokom plina ($\dot{m}$). To je masa plinov, ki v določenem času izteče skozi nek presek. Stavek o ohranitvi gibalne količine nam jasno pove, da je za raketo v "nekem trenutku" produkt mase rakete in njene hitrosti enak produktu mase izpušnih plinov in njihove hitrosti. To velja za raketo v "nekem trenutku" zato, ker se med poletom rakete njena masa manjša zaradi zgorevanja goriva in zaradi odpadanja dogorelih raket - pogonskih motorjev.

Kakšna je potisna sila raketnega motorja?

Če zažgemo v neki posodi z manjšo odprtino zadostno količino smodnika, ali kakega drugega goriva, ki se pri gorenju dovolj hitro spremeni v zadostno količino plinov, začno plini hitro iztekati iz posode zaradi velike razlike pritiskov. Če posodo priključimo na silomer, lahko z njega odčitamo potisno silo, ki deluje na posodo v nasprotni smeri iztekajočih plinov. Pojavi se namreč potisna sila, ki je bistvena lastnost vsakega raketnega motorja.

Potisno silo računamo po obrazcu $F = c \cdot \dot{m}$, kjer je c hitrost iztekajočih plinov, $\dot{m}$ pa njihov masni tok. Ker velja zakon o ohranitvi mase, je masni tok izpušnih plinov enak porabi goriva v istem času. Če bi hoteli doseči večjo potisno silo, bi morali povečati hitrost plinov ali porabo goriva. Hitrost lahko povečamo s sežigom kvalitetnejšega goriva. V tej smeri pa ne moremo daleč, ker imamo na razpolago le malo primernih goriv. Zato si moramo pomagati s povečanjem porabe goriva. Vendar tudi to ni dokončna rešitev, ker moramo v ta namen povečati

raketo, s tem pa se poveča tudi njena masa in s tem je željeni učinek le malenkosten. S tem problemom se je ukvarjal že Ciolkovski, eden najpomembnejših pionirjev moderne astronautike in prišel do formule $v = c \ln \frac{M_0}{M}$, kjer je v končna hitrost rakete, c hitrost izpušnih plinov, $\ln \frac{M_0}{M}$ pa karavni logaritem razmerja začetne mase rakete in njene končne mase. M_0 imenujemo tudi število Ciolkovskega in ga označujemo z R . Končna masa rakete je enaka njeni začetni masi minus teža goriva.

Ker so dosežene hitrosti z eno samo raketo premajhne, se v praksi poslužujejo sestavljenih večstopenjskih raket, s katerimi dosežejo večji učinek. Za prvo stopnjo rakete velja

$v_1 = c_1 \ln R_1$, za drugo $v_2 = c_2 \ln R_2$ in tako dalje do zadnje enačbe $v_n = c_n \ln R_n$. Zaradi seštevanja hitrosti, ki jih da raketi vsaka stopnja, je končna hitrost enaka vsoti vseh posameznih, R_n pa produktu vseh posameznih, česar pa ne bi tu dokazovali. Iz navedenega sledi, da je končna hitrost precej velika.

Tako lahko nizamo rakete le teoretično. V praksi se strokovnjaki temu izogibajo, ker bi lahko nastale težave pri ločevanju subraket. Obljubljena dežela v pogonu raket je v izpopolnjevanju goriva, ki bo omogočilo večjo hitrost izpušnih plinov. To lahko vidimo tudi iz enačbe $E = A = \frac{mc^2}{2}$, kjer je E energija pogonske snovi, ki je enaka delu A , m je njena masa, c pa hitrost izpušnih plinov. Energija torej narašča s kvadratom hitrosti izpušnih plinov.

Ker strokovnjaki še niso uspeli dobiti dovolj kvalitetnega goriva za daljše vesoljske polate, so začeli misliti na atomske raketne motorje. Ti bi uporabljali za svoj pogon toplotno energijo, ki nastane pri razpadu težkih atomskih jeder. Bili bi tudi do več sto krat bolj uspešni, kot so današnji raketni motorji na tekoča ali trdna goriva, ker se pri razpadu atomskega jedra sprosti ogromna količina toplote. Pri razpadu jedra pa ne nastajajo nobeni plini, katerih tok bi omogočil pogon rakete. Zato so si strokovnjaki pomagali s posrednikom, ki je plin ali tekočina, ki doteka v zgorevalni prostor - atomski kotel, kjer zaradi visoke temperature izhlapi in preide iz molekularnega stanja v atomsko. Ti atomi začno zaradi visokega pritiska odtekat skozi izpušno šobo iz motorja in tako povzročati reakcijsko silo. Obstajata pa še dva načrta o atomskih raketnih motorjih. V drugem naj bi si pomagali s pospeševanjem

v reaktorju nastalih produktov, v tretjem pa s električno energijo. Ti načrti so danes še blokirani pred določenimi težavami, katere bodo v bližnji prihodnosti nedvomno premostene.

Načrti raketnih konstruktorjev predvidevajo v bližnji bodočnosti polete na druge planete in medplanetarna potovanja. Prva in zelo pomembna faza v osvajanju vesoljskega prostora je prestala svoj ognjeni krst. Umetni sateliti že krožijo okoli Zemlje, pristali so že na Luni. Nadaljnji razvoj se torej postavlja na trdno osnovo.

Načrti raketnih konstruktorjev predvidevajo v bližnji bodočnosti polete na druge planete in medplanetarna potovanja. Prva in zelo pomembna faza v osvajanju vesoljskega prostora je prestala svoj ognjeni krst. Umetni sateliti že krožijo okoli Zemlje, pristali so že na Luni. Nadaljnji razvoj se torej postavlja na trdno osnovo.

Mlinotest

Obiskali smo podjetje "MLINOTEST" in vodji splošnega sektorja Francu KANTEJU postavili nekaj vprašanj.

Izgodovinski razvoj podjetja

Podjetje se je razvilo iz starega mlin, ustanovljenega leta 1835. Mlin je že tedaj mlel razne vrste žitaric. Po osvoboditvi je postal družbena lastnina, z uvedbo samoupravljanja pa se je podjetje osamosvojilo (1952). V naslednjih letih se se pridružili mlinu v Ajdovščini še mlinci na Slapu, Vrtovinu in Koprno. Podjetje se je do takrat v glavnem ukvarjalo s predelavo žitaric v polizdelke, kar po uvedbi samoupravljanja pa so uredili obrat na izdelavo testenin. Zaradi povečanja proizvodnje so bili prisiljeni graditi novo skladišče in tako je v letih 1962 - 1964 nastal moderen silos ob železniški postaji. Dva leti kasneje pa so zgradili še skladišče pri Gasilskem domu. Podjetje se je začelo povezovati s sosednjimi obrati in pekarnami. Od 1963. leta pa do 1967 se je k podjetju pridružil še 10 pekarskih podjetij in tovarna testenin. Mlin s ustreznimi skladišči v Umagu. Danes se je podjetje poveženo s svojimi obrati razširilo na vse primorske občine razen v novogoriško.

Kaj proizvajate?

V začetku je podjetje izdelovalo v glavnem polizdelke.

Kleli so žitarice vseh vrst: koruzo, pšenico, rž, ječmen in ajdo, vendar so se vedno bolj usmerjali v proizvodnjo končnih izdelkov: razne vrste testenin, napolitanke, razni drugi izdelki. V svojih 25 trgovinah pa prodajajo kruh vseh vrst, slaščice in druge izdelke. Z vseni obrati ima podjetje okoli deset milijard letne realizacije (prodanih izdelkov).

Odnos matičnega podjetja do priključnih je naslednji. Priključena podjetja so skoraj popolnoma avtonomna, imajo svoje delavske svete, svoje upravne odbore, svojo prodajno službo, proizvodnjo pa morajo vsklajevati s matičnim podjetjem.

Težave, s katerimi se srečuje vaše podjetje?

Glavne težave imamo z nabavo surovin - to je pšenice in le v manjši meri ostalih žitaric. Podjetje je pšenico v prejšnjih letih nabavljalo od posebnega pooblaščenega podjetja v Beogradu, ki je pšenico uvažalo, toliko kolikor je določila direktorja za prehrano. Z manjšanjem uvoza v zadnjih letih pa je podjetje prisiljeno iskati žitarice pri domačih proizvajalcih, pri tem pa nastopijo težave s skladiščenjem surovin. Najboljše žito se lahko dobi edino le ob žetvi, in dobra surovina je pogoj za dobre izdelke. Do sedaj tega nismo mogli izvajati, ker nismo imeli skladišč. V ta namen gradimo nov silos s kapaciteto 10.000 ton pšenice, s čimer bo nabava in skladiščenje pšenice urejena skoraj za celo leto. Drugi tak problem so cene, po katerih prodajamo svoje izdelke. Cene kruhu in moki so bile določene že pred petimi leti in se do sedaj niso spremenile, proizvodni stroški pa so naraščali (cena elektrike, vode), zato so morali iskati rezerve in proizvodnjo do skrajnosti racionalizirati. Poleg tega pa je na trgu huda konkurenca, ki jih sili k zniževanju lastne prodajne cene.

Kakšni so osebni dohodki?

Osebni dohodki se gibljejo nekaj nad povprečjem v ajdovski občini. Vzrok temu je dobro gospodarsko stanje in v tem, da podjetje zaposluje večinoma kvalificirano in visokokvalificirano delovno silo. Tudi nadurno delo, nočno delo v pekarnah zvišuje raven osebnih dohodkov. Pekarne so zvečini zastarele, premajhne in ne ustrezajo sodobnim zahtevam proizvodnje, zato je delo v njih bolje plačano. Osebni dohodek znaša v povprečju 30.000 S dinarjev.

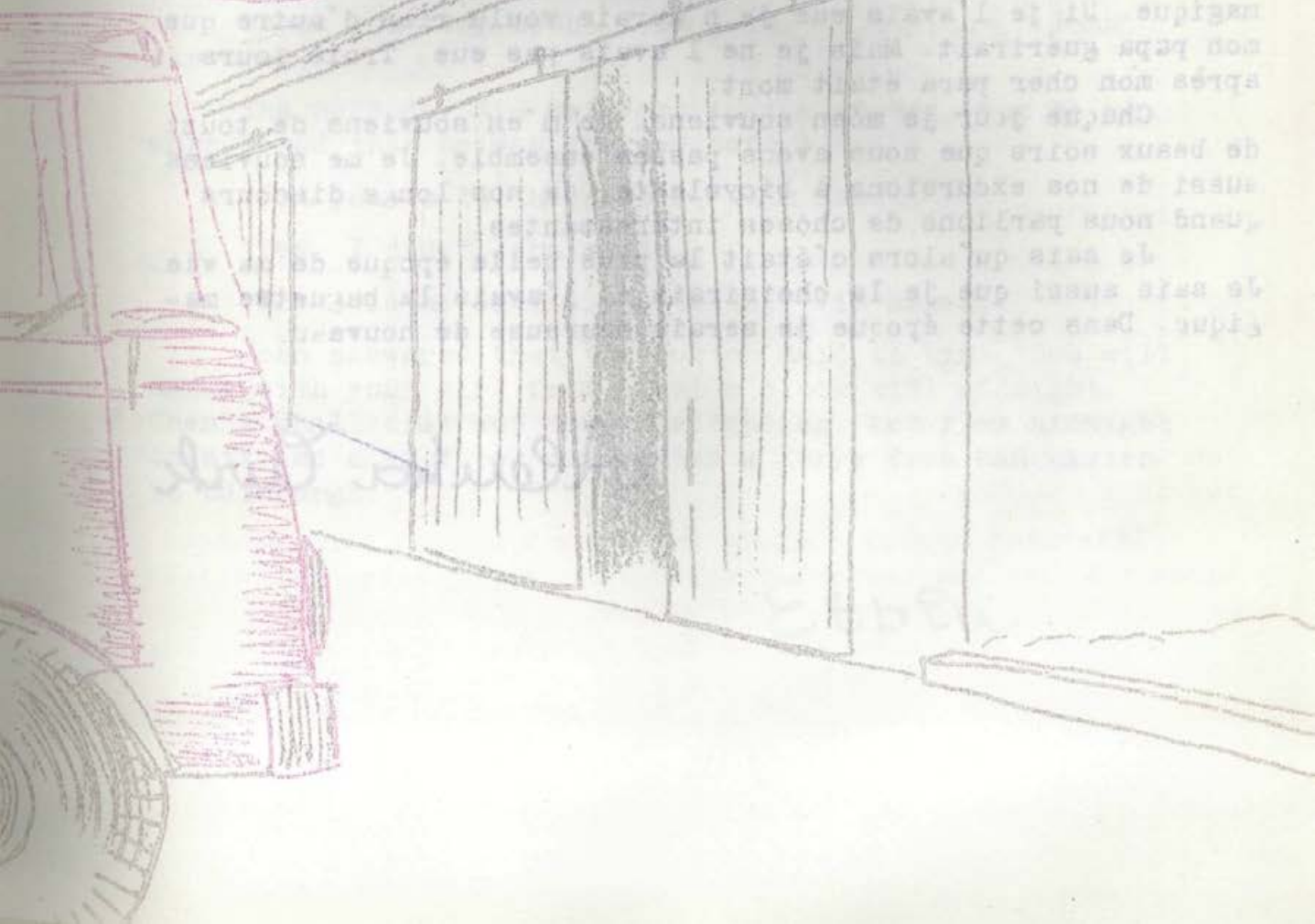

Štipendiranje

Sedaj štipendira Mlinotest 18 študentov in dijakov; od teh so trije na visokih šolah, ostali pa na srednjih. Štipendisti-visokošolci so na naslednjih fakultetah: eden na ekonomski, eden na pravni in eden na biotehnični fakulteti. Ostalih 15 dijakov pa študira na srednjih kemijskih, ekonomskih in strojnih šolah. Za prihodnje leto namerava objaviti razpisati štipendije za ekonomsko fakulteto, fakulteto za šivilsko tehnologijo in biotehnično fakulteto. Štipendije znašajo odvisno od uspeha in letnika od 24.000 do 30.000 S dinarjev.

Mlinotest

Si j'avais une baguette magique quelle époque choiserais-je ?

Dans notre famille il n'y a que quatre personnes: la mère et trois enfants. Il y a une année que papa est mort.

Quand papa vivait encore, nous étions heureux. Nous nous aimions beaucoup. Papa était le conducteur. Il conduisait un grand camion avec lequel il voyageait presque dans tous les pays d'Europe. Il était aussi dans la capitale perse. Presque de chaque pays il nous écrivait quelques cartes illustrées. Mais en rentrant à la maison il nous apportait les souvenirs. Il conduisait avec précaution. Il n'avait jamais un accident d'auto.

Mais toutes les choses dans le monde passent. Et aussi la vie heureuse de notre famille. Un jour papa est tombé malade. Il resta au lit. Le médecin lui a ordonné beaucoup de remèdes mais en vain. La santé de papa était chaque jour de mal en pis. Nous étions tristes.

C'était mardi pendant les vacances d'hiver. Papa s'épuisa beaucoup. Je suis allée chercher le médecin. Le médecin l'a emmené à l'hôpital de Ljubljana. En voyant papa sur la civière je pleurais. En ce moment j'ai voulu avoir une baguette magique. Si je l'avais eue je n'aurais voulu rien d'autre que mon papa guérirait. Mais je ne l'avais pas eue. Trois jours après mon cher papa était mort.

Chaque jour je m'en souviens. Je m'en souviens de tout: de beaux soirs que nous avons passés ensemble. Je me souviens aussi de nos excursions à bicyclette, de nos longs discours quand nous parlions de choses intéressantes.

Je sais qu'alors c'était la plus belle époque de ma vie. Je sais aussi que je la choisirais si j'avais la baguette magique. Dans cette époque je serais heureuse de nouveau.

Alenka Turk

The Strange Dreams of Jim and John

Every night Jim dreams (that) he drives a lorry from London to Edinburgh. Thus in the morning he wakes up very pale and tired.

One day Jim went to the doctor and told him what was the matter with him. After Jim had told all the doctor wanted to know, the doctor said: "Well, you will drive the lorry from London to Manchester. You will be there about midnight. Then I shall continue driving the lorry from Manchester to Edinburgh."

And thus happened.

The next day Jim didn't wake up pale and tired. He went to the office to work. In the street he met his friend John. He was so pale and tired. Jim thought he was ill. He asked John: "Are you ill, John? You are so pale. What's wrong with you?"

"No, I am not ill," answered John, "but every night I dream I dance with my girl and so I wake up very tired."

"Go to the doctor! Here is his address," Jim said.

"Thank you very much. I am going to him now," John answered.

The next day Jim met John in the street, but he was more tired than he was the day before.

"Did you go to the doctor," Jim asked.

"Yes, I did," John said.

"What did he advise you to do," Jim asked.

John answered that the doctor said to him: "You will dance with your girl from eight o'clock till midnight. Then I shall come and continue dancing, but from midnight to six and a half you must drive a lorry from Manchester to Edinburgh."

Etbn

Bročilo o delovanju mladinske organizacije ter literarnega, debatnega in dramskega krožka

Že dalj časa se je na gimnaziji čutila potreba po oživitvi dela mladinske organizacije in krožkov, v katerih naj bi dijaki delovali v skladu s svojimi interesi. Zato smo obudili k delovanju mladinsko organizacijo ter ustanovili več krožkov.

Mladinski aktiv je imel od začetka januarja pet sej. Razpravljali so o naslednjih problemih:

- delu krožkov,
- organizaciji seminarja za mladinska vodstva,
- organizaciji mladinskega kluba,
- proslavi slovenskega kulturnega praznika in organizaciji pustne prireditve,
- mladinskih in razrednih urah,
- o volitvah predstavnika šolske skupnosti učencev v delovno skupnost gimnazije.

Mladinski aktiv gimnazije je predlagal občinskemu komiteju Zveze mladine, da bi organiziral seminar za aktiviste vodstev Zveze mladine. Udeležili naj bi se ga dijaki osnovne šole, gimnazije ter mladinci posameznih delovnih organizacij. Sestali smo se s predstavniki občinskega komiteja Zveze mladine, da bi razpravljali o ustanovitvi mladinskega kluba. Predstavnika sta obljubila, da bo mladinski klub ustanovljen kmalu, ker so pogoji in želje mladih realne. Mladinski aktiv gimnazije je prepustil organizacijo slovenskega kulturnega praznika dijakom drugih letnikov gimnazije. Tretji A letnik pa je organiziral pustno prireditev.

Na volitvah predstavnika šolske skupnosti učencev v delovno skupnost gimnazije je bil izvoljen BOŽIČ Matija, dijak II. letnika, ki je dobil 91 glasov, kandidatka ŠTOKELJ Zinka iz III. a pa je dobila 44 glasov.

Na šoli so ustanovljeni: debatni, dramski in literarni krožek ter športno društvo. V pripravi pa sta še fotoamaterski krožek in klub OZN.

Literarni krožek obstoja šele mesec dni in ima zaenkrat sedem članov. Ima okvirni program, ki naj bi seznanjal dijake

a sodobnimi pisatelji in njihovimi deli. Poleg tega pa se bodo seznanili z orientalsko poezijo iz prejšnjih stoletij (japonska, kitajska lirika).

Namen imajo povabiti pisatelje in pesnike iz našega območja, da nam bodo predavali o svojih delih in nam tudi kaj prebrali. V načrtu je sestanek s pesnikom Voglom in pisateljem dr. Lokarjem.

Do sedaj so se seznanili s sturo liriko Kitajske in sodobnim nemškim pisateljem Böllom in njegovim delom: "Kruh mladih let".

Zanimanje za dramski krožek se je pokazalo po proslavah, ki smo jih priredili. Do konca leta naj bi člani krožka naštudirali krajšo veseloigro.

Debatni krožek ima v programu obravnavanje teoretične literature z ekonomskega, nacionalnega in filozofskega področja. Nekateri člani so že pripravili teme, na primer: gospodarska reforma, gospodarstvo naše občine, problem zaposlovanja itd. Najboljše prispevke članov bomo objavili v šolskem glasniku.

Da bi se dijaki lahko vključili v čimvečjem številu v posamezne krožke, bodo imeli v ponedeljek šesto uro prosto. Programi dela krožkov bodo objavljeni na oglasni deski.

Pozivamo dijake, da se v čimvečjem številu vključijo v krožke.

Interesenti za krožke naj se javijo temle dijakom:

- Za literarni krožek USAJ Bogomiri iz 3. a.
- za debatni krožek KOVAČ Stojanu iz 3. b in
- za dramski krožek CURK Bernardi iz 3. a.

Interesenti za druge krožke naj se javijo SEDNAK Dragu iz 3. b.

Sednak Drago

"Tovariš ravnatelj! Tovariš, kdaj bo športni dan? Sonce je včeraj tako lepo sijalo! In mi smo ostali tu."

"Počakajte vendar! Ali sem vedel, da bo lepo vreme? Vidite, kakšno bi bilo, če bi šli danes. Kakšen užitek je, če si moker, preden stopiš na smuči? Takoj, ko bo sončno, bomo šli."

Nič koliko takih dialogov je človek lahko slišal pri urah zemljepisa. Vsi so bili podobni. Mogoče se je eden začel drugače, drugi se je morda razlikoval od prvega na koncu.

Končno! Bili smo skoraj presenečeni, ko so rekli: "Jutri bo športni dan. Šli bomo v Črni vrh. S seboj prinesite smuči, sanke in dobro se obujate!" No, smo le dočakali. Sicer nisem takoj vedel, da bomo res videli sneg od blizu. Nekaj bo že prišlo vmes. Kdo pa pravi, da ni mogoče, da se nekje sredi noči nebo prevleče s sivino in bo jutri tako lepo uspravajoče klotalo v žlebu. Takole nekako:

Zdraviš se, zdi se ti, da nekaj udarja ob šipe, da se nekaj pretaka zunaj po strehi, med vejami kostanja. Potem se popolnoma zbudiš in veselo pomisliš: "Ej, saj danes je športni dan! Le kakšno je vreme? Upam, da je še jasno. Kaj pa tako čudno šumi? Menda ne pada dež? Vraga! Ne pusti ti, da bi se malo poveselil!"

Na srečo se sonce ni dalo pregnati. Sijalo je, da je bilo veselje. Potem je šlo vse tako hitro. Vrvež pred šolo, pririvanje pred avtobusom, vpitje, premetavanje sank, smuči, enakomerno brnenje motorja in .....

Glej ga, res je sneg! No, sonce ga je že malo snedlo. Kje so smučišča? Tam za vasjo - kar hitro tja. Bah, nič posebnega ni ta sneg! Trd in razdrapan, kotanje, grebeni, grmovje. Drugič pojdemo k nam. No ja, smučamo se pa le lahko.

Glej, tista dva sta se že prevrnila. Kar hitro smuči na noge! Vraga, tudi mene je spodneslo. Menda ja nisem pozabil, kako je treba stati na teh plohih? Gremo še enkrat! Kaj pa je to? Komaj sem se obdržal. Kriva bo plastična masa. Pa te kratke smuči. In škornji. Vajen sem težkih smuči, ogromnih očeto-vih gojzarjev in - ta plastična masa - pač preveč drsi. In sneg -

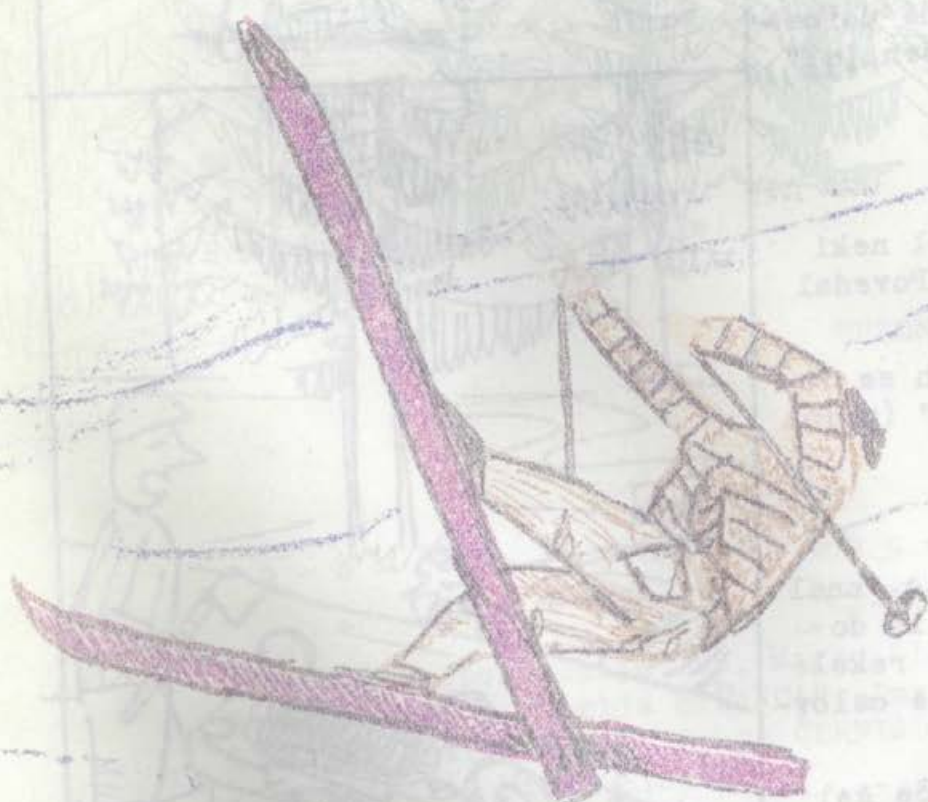
Čisto trd je. Popoldan bo boljše, ko bo sonce malo raz-
rahljalo to snežno skorjo. Glej, tam je pa vlečnica!
Menda se vozijo zastonj. Res, nobeneja ni zraven. Kar
bitro na vrh. Uh, kako vleče, kar preveč sunkovito. Tu
je pa greben. Hopla, zakaj me je pa zvrnilo in ta vraž-
ja žica, zakaj me ne spusti? Zakaj me po hrbtu vleče v
breg? Treba se bo rešiti, ogulilo mi je že ves hrbet.
Uh, to vražje železo, nikoli več me ne boš vlekla, je-
klena vrv. Morda še, ko se bom naučil pravilno držati.
Vseeno sem na vrhu.

Dol gre vsekakor boljše. Lepo je to, da gre tako-
le. Juhuhu! Čez tisti greben bom pa kar skočil. Hopla!

Ja, zakaj me je pa vrglo?

Dovolj je za danes. Čisto izven forme sem. No si-
cer pa je že 15. ura. Kmalu se bomo vrnili.

Ignaci Černigoj

T U J C I

Na maturantskem plesu so bila
za točajke dekleta 3.b razreda

Ljudi je bilo veliko, dela so imela preveč, pa se je eni izmed njih pripetilo tole:

X točilni mizi je stopil Italijan in ker mu je bila mlada točajka všeč, se je hotel seznaniti z njo.

Sklonil se je in se ji med hrupom predstavil:

"Peppino!"

Cărnile mușor

"Takega sendviča pri nas ne pozna-
mo. Mi lahko poveste, kakšen je?"

ČE JEZIK NAGAJA

Pri uri slovenščine je imel neki
dijak referat o Kersniku. Povedal
je:

"V prvih Kersnikovih pesmih se čuti močan vpliv revmatizma." (moral bi reči: romantizma)

GD DRUG OD PA

Mučil se je dijak pred tablo, znal pa ni nič. Profesorju je bilo dovolj jecljanja. Jezno mu je rekel: "Lahko se obrneš okrog svoje oslov-ske osi in greš v klop!"

Dijak ga je pogledal in molče šel počasi okrog njega v svojo klop.

OPPOSITE

- o - c - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o -

Pred vami je druga številka našega lista. Tudi ta je delo uredniškega odbora.

Bo tako z vsemi naslednjimi številkami?

Mislimo, da je dolžnost uredniškega odbora, da izbere najboljše prispevke, jih uredi in list izda. ne pa, da jih morajo člani sami napisati. Na naši šoli je več kot stopetdeset dijakov. Sodelujte vsi, saj je list namenjen vam.

Poskušajte vaše prispevke!

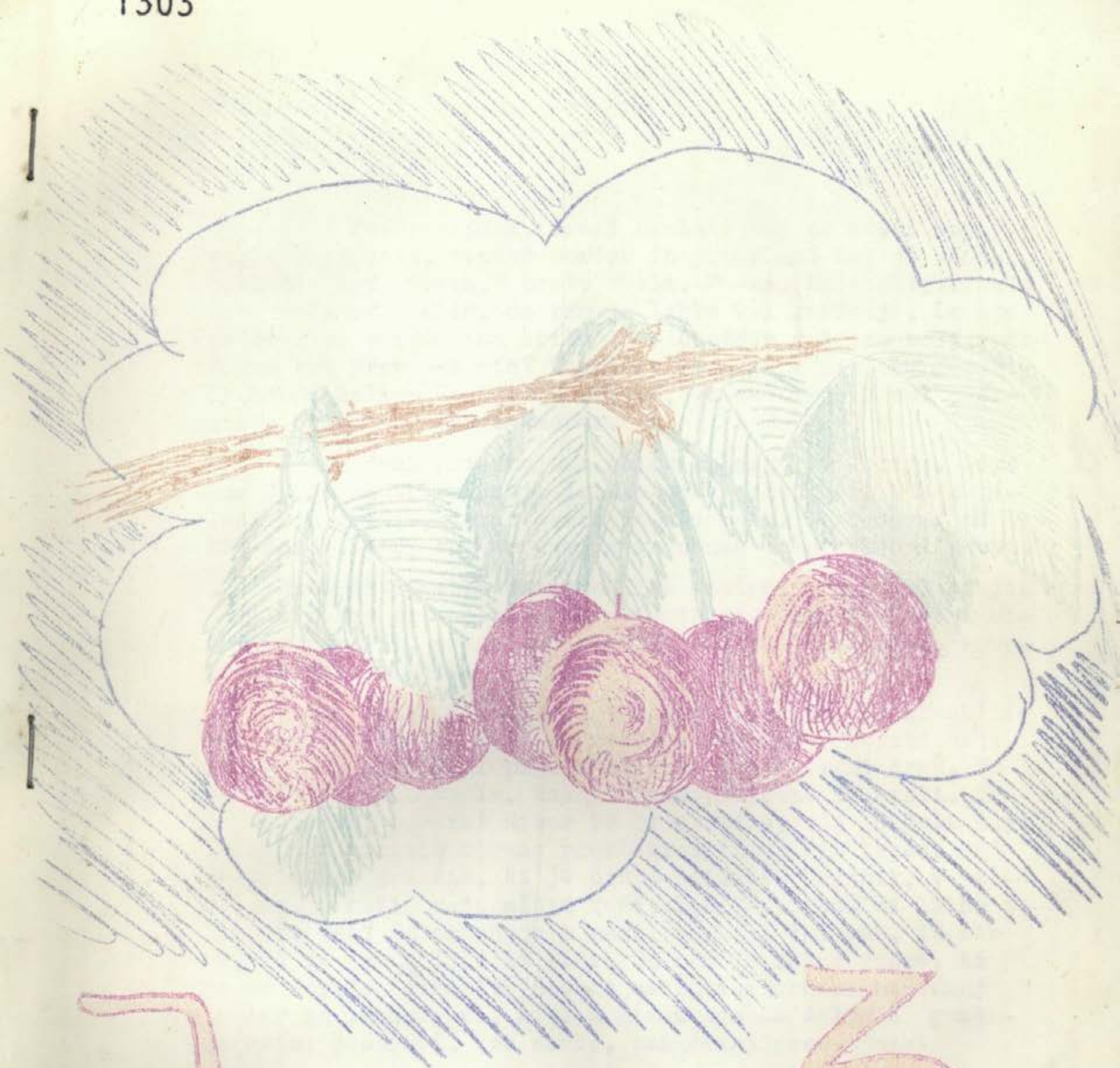
UREDNIŠKI ODBOR

- o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o - o -

Uredniški odbor: Tanja ČUK, Marko SLOKAR, Etbin BRAS, Marinka BRATOŽ, Marija ŠTRANCAR, Darja POLANC, Sonja KOMPARE, Matija BOŽIČ, Franc ČERNIGOJ, Suzana LULIK, Miro BOLČINA, Miran RIJAVEC.

Izvir 3.

glasilo mladnikov gimnazije
Ajdovščina

LETO 1.

Ob dnevu mladosti

Pozdravljeni, dragi bralci! Naj ne zveni moj pozdrav papirnato, temveč sončno in prijetno! Saj je vendar pomlad! "Spet fraza," boste rekli. Pa ni. Le pogledajte našo lepo dolino! Mislim, da nam jo lahko vsi zavidajo. Le kje je deklica v rožnatem krilu in s cvetjem v lasih bolj radodarna kot prav pri nas? Komaj so zasanjana dekleta pozabila nežno belino češnjevih cvetov, že se otroške oči poželjivo ozirajo v rdeče sadove.

V teh dneh pričakujemo obisk kolegov iz Idrije. Lepo je, da je za to srečanje izbran prav mesec maj, mesec zelenja in cvetja, mesec sreče in mladosti. Prav zares ni lepših dni v letu, kot so cvetja in sonca polni majski dnevi.

Rada bi izrekla dobrodošlico gostom. Pokloniti bi jim morali nekaj prav lepega in prijetnega. Vzemite košček vipavske posladi, dragi prijatelji! Naj nas ona poveže v veselo družbo mladih.

V tem šolskem letu smo verjetno zadnjič zbrani ob listu. Če vas vidim, kako se veselo namakate v morski vodi, in vas, ki s polnimi pljuči uživate čist gorski zrak. Po veselih obrazih vidim, kako so vam prijetne te misli. Toda trenutek, prosim! Nikar še ne zbežite, saj je šele maj! Pa še naš praznik moramo proslaviti, in to šia lepše. Saj je to edini praznik, ki je čisto naš. Naš praznik, v našem mesecu, z našim najdražjim voditeljem - Titom. Ši lahko želimo še več? On praznuje z nami, ker nas ima rad, in ker ve, da ga imamo tudi mi radi. On nam je kakor sonce, ki ga ne morejo zatemniti nobene nevihte. Ponosni smo nanj in ker ga imamo radi, hiti k njemu tisoče želja s pomladanskimi pozdravi. Vso srečo, naš dragi predsednik!

Bomo dovolj močni, da bomo sledili njegovemu svetlu zglodu? Pomlad, ki je vsako leto znova snako lepa in topla, naj bo naše poročstvo, da hočemo obdržati ideje, ki so v vseh časih snako svetle in dobre!

Suzana LUBIK

UTOPIJENJEVA MEDITACIJA OB REKI

Nora je najina ljubezen,
do zadnje kaplje nora;
do zadnje misli.
Vedel sem zate prej ko za beli dan,
vedel pred materinim mlekom,
pred svojim telesom.
Iskal sem tvoje ime, ko si bila še cela zelena,
ko ti roke, ki si z njimi pritipala pot,
še niso pognale.
niso še škrge nabrale sonca za tvoje podplate.
Oklenil sem te z reko,
ker nisem našel hujše besede.
Bila si močnejša v ljubezni,
sebi si vzela ime in ga meni nadela,
zato si odtoč naprej vsa moja dežela.

Na pragu svoje noči preiščlujem,
kako bom legel ob tvoje sivo telo
(v ljubezni si bila vedno neodpustna),
bojim se, kako bom izbiral poljube.
Vem, krmila me boš s svojim prosom,
pa ga ne bom mogel požirati
(tudi v dajanju si bila vselej neodpustna),
trgala mi boš obsedene besede iz droba,
besede bodo strašila, bodo zmrznjene kepe,
bodo prezale in zadrževale ugriz
(tudi v plačilu si bila zmeraj neodpustna).
Ničesar nisi dala preveč,
okrutna si,
imaš sipke peruti samo zame.

Ko si v sebi domislila blazno stezo
mojega bega,
si mi postlala pot z mahom v svoje prsi.
Skozi odprte školjke sem bežal,
skozi odprte cvetove mesojedih rastlin.
Obležal sem na temenu tvojega vrelca:
sam, in tvoja pesem vzdolž brega,
tvoja luč v osrčju nevidnega kroga,
stene iz pisanih kamnov, do nebes iz kamnov,
in zgoraj nebo s slepim očesom.
Potem veš: privezan na tvoje obrezje,
privezan na tvoje bistvo iz dna,
privezan na tvojo ljubezen iz duše,
več nočem iskati luči —
ti si moja grenka resnica.

Herman VOGEL

VELIKA TEMNA OČALA

Začelo se je tisti dan, ko je kupil temna očala.
Dve temni ploščici sta se razrasli v ploščadi, ki sta ne-
utrudno in boleče pritiskali nanj.

Ko si jih je kupil, si jih je takoj nataknil na nos.
Bil je presenečen. Temni ploskvi sta se razširili, pokri-
li celo mesto in nekaj pomirjujočega je zavelo v njem. Tu-
di ko se je pogledal v ogledalo in je tisti dve ploščici
videl, občutek, da pokrivata celo mesto, ni izginil.

Pogled na prijatelja ga je zbegal. Drugače ga je vi-
del sedaj, ko se mu je lahko zazrl v oči, medtem ko sta se
prijatelju svetili v obraz dve brezosebni ploščici. Opazil
je, da njegove oči gledajo zbegano, da neopazno lovijo po
stekelcih in skušajo prodreti skozinje. Pogledal je stran,
ne da bi premaknil glavo in se še kar naprej pogovarjal.
Ko je zopet obrnil oči, je opazil, da prijatelj še zmerom
skuša vdreti skozi temni ploščici. Nato sta hodila po me-
stu, mimo kavarn, slaščičarn, mimo prodajaln.
"Če te pogledam, vidim samo očala. Zdi se mi, kot da si
ves zlezel vanje."

Tudi njemu se je zdelo, da ga vidijo vse ljudje in da bulijo v njegova očala. Skoraj v vsako izlozbeno okno, če le niso bile prižgane luči, se je pogledal.

Lasje do ramen, temna očala, vse to je ustvarjalo videz kriminalca. Sam pri sebi se je zarezal.

Ko sta se s prijateljem bližala gledališču, ga je začel prešinjati znani občutek. Nekaj mu je v možganih pripovedovalo tako kot na stotine reklamnih plakatov:

"Kaj bodo rekli drugi? Ponoči se ne nosi temnih očal! Kaj bodo rekli drugi? Kaj bodo rekli sošolci? Kaj bodo rekli drugi?"

Brnelo mu je v glavi, kot da bi si tja položil vibrator. Brnelo je neopazno, boleče in neutrudno.

Sošolci so ga obkrožili:

"Koliko si dal zanje?"

"Kje si jih kupil?"

"Pristojajo ti."

Gledal jih je, jim odgovarjal in se smehljaj. Brnenje v glavi je prehajalo v tuljenje.

"Spravi ta temna očala, čudna velika očala! Zahtevamo! Tvoji sošolci, vse mesto zahteva. Mihče ne nosi zvečer temnih očal. Nisi režiser! Nič nisi! Snemi očala!"

"Ne, ne bom jih."

Na obrazih sošolcev se je zarisal odpor. Rekli mu niso nič, samo nekaj hladnega, odbijajočega se je spuščalo med njega in mednje.

Drama se je začela.

Predstavo je gledal skozi temna očala in začuda, videl jo je trikrat ostreje, laže je prodiral v globino smisla igre.

Navdušenje, s katerim so ga sprejeli, je začelo prehajati v posmeh. Ostal je sam. Naslonil se je na steber in opazoval sence, ki so lezle mimo njega.

"Vsi spadajo nekam, kamor greš, komurkoli se pridružiš, povsod te izločijo. In vendar si sestavljen iz koščkov te valjupče, nezavedne mase. Preveč po njihovo misliš. Podoben si črncu, ki so mu vzgojili kompleks manjvrednosti in misli, da sovraži belca, v resnici pa ga občuduje. Bedak si!"

Objel je z rokami steber in stisnil glavo med ramena. Telo se mu je napslo in obšel ga je skeleč brezup. Jokal je brez solz.

"Sovražim vas!" Mislil je, da je zatulil, vendar mu je na ustnice privrelo samo hrcpenje, ki ga ni nihče slišal.

"Da, snemi si očala!"

"Ka, se ti blešči?"

"Malomeščan! Pravi malomeščan!"

"Fant, ma sije sonca!"

Smehljaj se jim je. Ni jim znal povedati vsega tistega, kar mu je ležalo v srcu. "Ne moreš jim povedati, da jim sovražiš, ker ti potrebuješ te ljudi! Prekletost! Potrebuješ jih!"

Potes so se vzpenjali po stopnicah. Spredej je hodil direktor gledališča in jim razkazoval prostor. Ustavili so se v plesni dvorani. Razkoračil se je in opazoval slike. Neko deklo mu je stopilo na nogo. Pogledal je bolje. Bila je ona. Zasmejala se mu je. V dušo mu je prilezlo nekaj gorkega in mu stresalo možgane ter ga naredilo popolnoma mehkega.

"Sonjai"

"Tak si kot kriminalca!"

Zarežal se je. Bila sta razburjena. Nenadoma ni vedel, kaj bi rekel. Vedno se je zgodilo tako. Tisto gorko mu je smehčalo tudi jezik. Vse se mu je zdelo brezpomembno. Nekaj se mu je zavozlalo v grlo. Vzdignil je pogled. Sonja je gledala slike in mu kazala hrbet. Sunkovito se je obrnil in odšel ven.

Spomnil se je na očala. Pogledal je okoli sebe. Mogočno stopnišče, sestavljeno iz neštetihih stopnic izklesanih iz bledorumenega marmorja, skrivnostno lesketajoči se strop, slišal je šum korakov in klepetanje sošolcev.

Zagledal se je v stopnice in zbral vse sile. Bulil je vanje in poskušal, da bi ničesar ne mislil. Če se je dobro napsal, je čutil, kako misli odpadajo nekam daleč v meglo in kako postaja prazen. Vsa, nekaj časa se je počutil normalnega.

"DVE TEMNI PLOŠČICI? NOSIL JIH BO!"

Na avtobusu je zaspal.

Drugi dan je prišel v šolo z očali. Režali so se mu. Nekaj ga je prisililo, da se je tudi on smehljaj, toda pri tem se mu je nekaj bolečnega zgostilo v želodcu.

V razredu mu je zopet začelo brniti v glavi in vpiti: "Ne spodobi se nositi očala v razredu! Samo neinteligentni ljudje vzbujajo pozornost na tak način! Smešiš se! Zoprn si nam! Imeli te bodo za neumnega! Kaj si zbolel?"

"Molčite! Molčite! Saj jih bom takoj odložil!"

Ni jih odložil. Počakal je minuto, dve, profesor ni rekel nič. Čez nekaj časa je pozabil na očala. Imel jih je do konca pouka.

Čutil je, da ga ti dve temni ploščici spreminjata. Drevesa, hiše, hribi v mrmrajočini gozdovi, ljudje, ki so hiteli mimo njega, vse je postalo mehkejšo. Prihajajoča svetloba se je v stekalcih spremenila in delovala nanj pomirjujoče. Hladilo mu je vrele možgane, vse je postalo mehkejšo.

Dva dni so ga gnjavili in počasi so se prijatelji ohlajali. Neopazno so se mu izmikali in se vedno bolj oddaljevali. Temni ploščici, okvir in ročaji so jih odganjali, jih čudno spreminjali, on pa je ostajal vedno bolj sam. Sonjo je samo še pozdravljaj in zdelo se mu je, da napetost med njima popušča. Nikoli poprej ni vzdržala njegovega pogleda, sedaj pa se mu je smehljala z iskrenim nasmehom in z bleščečimi zobmi. Kadar jo je zagledal, so se mu zmeščala kolena. Toda sedaj ni bilo tako. Tipalke strahu in bojazni se mu niso več razlezele po telesu, niso mu vklenile rok in nog, niso mu več prilepile jezika.

Zvečer je šel v kino. V praih ga je tiščalo, telesa pa se je polasčala neznosna srbečica. Počutil se je stisnjenega in vklenjenega. Pretegnil se je, toda srbenje v sklepih ni hotelo izginiti. Udaril je z roko po robu sedeža, da ga je zbolelo. Za hip je srbečica izginila. Potniki so ga radovedno, tako kot mlado žival ali golo žensko, ogledovali, in se smehljali. Najraje bi jim pljunil v obraz.

Izstopil je in se potopil med ljudi na pločniku, ki so hiteli proti kinodvorani. Moral je positi, da se ni v koga zaletel. Ustavil se je pred temnim izložbenim oknom. Pogledal se je. Stal je nepočesan, neobrit, z razpeto srajco in s otrdelo masko bolečine na obrazu. Ljudje so se pomikali mimo njega kot skrotovičene sence. Spominjale so ga na pokašljevanje zjutraj v avtobusu, na večne pogovore o sklerozni, bolehnih ledvicah, cerozi jeter in o sladkorni bolezni.

Zaletela se je vanj.

"Oprostite, oprostite..."

"Sonja!" je dejal in si snel naočnike.

"Andrej! Nisem te poznala. Boš...?"

"Greš v kino?"

"Da. Greš tudi ti?"

"Ne vem, se je zlagal. Koliko je ura? (To jo je vedno vprašal, ko sta se srečala.)"

"Čez petnajst minut začne film."

"Greš sama v kino?"

"Da, prijateljica je zbolela."

Sledil je dolg in mučen molk s trpkim priokusom. Opazil je, da se pripravlja, da mu bo nekaj rekla. Sunkovito je dvignila glavo.

"Ti! Zakaj nosiš temna očala?"

Zakrohital se je.

"Ne moreš razumeti! Ne moreš razumeti!"

"Misliš, da te ne morem razumeti?"

"Ne."

Pogledal je avto, ki je vozil mimo. Zopet igrata. Pogovarjata se, kot da ne bi bilo med njima nikoli nič. Vedno je tako. Vse se je umaknilo; ne sovraži tega dekleta. Roke so mu drhtele in oči za temnimi očali so begale sem ter tja.

"Toda zakaj, zavruga, si me to vprašala. Si tudi ti taka kot drugi? Vedel sem, od vsega začetka sem vedel, da bova nesrečna. Sovražim te!"

Obraz se mu je krivil in dlani so se odpirale in zapirale.

"Andrej! Reva si! Reva si! Ti misliš tako kot tvoji tovariši. Gledal si me z njihovimi očmi. Bojiš se jih in trepetiš pred njihovo sodbo, hočeš jim biti enak, toda dobro veš, da jih nikoli ne boš dosegel. Reva si."

Gledal jo je, toda potonila je v sivino. Vse je postalo megleno. "Da! Nikoli jih ne bom dosegel in vesel sem tega. Temna očala pa nosim zato, da vzbujam pozornost. Prav. Toda sedaj izgini! Prosim te, pojdi! Pojdi!"

Dolgo je vrtala s pogledom vanj in nato stekla ter zavpila:

"Reva si, reva si!"

Naslanjal se je na zid. V možganih mu je prazno odmevalo. Ni-
kogar ni čutil. Prijel se je za očala in dejal glasno a mirno:

"Ni gledala mene, gledala je temni ploščici."

Šel je v gostilno in se na mrtvo napil. Domov ga je pripeljal
prijatelj.

Miro BOLČINA

RIES

Z Vinka je prijetno plesati. Lahkotno se prezikava. Dosti
jih pleše. Dekleta se smejejo. Fantje so nekoliko bolj resni.

"Vinka, zakaj Marica ne pleše?"

Marica je sama. Sedi zgrbljena in žalostna.

"Zakaj je žalostna?"

Marica je grda. Debele noge ima in velik okrogel obraz. Mari-
ca je majhna in debela. Oči ima žalostne in sive.

"Marica ima lepe oči. Zakaj je sama in nima nobene prijatelj-
ce? Nič ne pleše."

"Noben fant je ne pride iskat, da bi plesala z njim. Marica
nima nobenega fanta."

"Zakaj nihče noče plesati z njo? Zato, ker je grda?"

Marica, zakaj ne greš domov? Ali ti ni nerodno, ko sama se-
diš in vsi plešejo? Samo ti ne plešeš. Marica, pojdi domov!

Dekleta se smejejo in lahkotno skačejo. Fantje so nekoliko
bolj resni.

"Ti je vroče, Vinka?"

Nisi še šla domov, Marica? Ali se nisi še naveličala sedeti
in gledati, kako vsi plešejo in so veseli? Zakaj ne greš domov,
Marica? Saj imaš lepe oči, toda nihče ne pride k tebi, da bi
plesala z njim. Ali ti ni nerodno sedeti brez prijateljev? Za-
kaj nimaš vsaj prijateljice poleg sebe, da ne bi bila tako sama

in žalostna? Pojdi domov, Marica!

"Toplo je, Vinka. Greva na hodnik. Odmor je. Bova spila dve kokti, Vinka?"

Dekleta se smejejo in pijejo kokte. Fantje so malo bolj resni. Plačujejo kokte dekletom.

"Kje je Marica? Ali je ostala noter? Vinka, pojdi, greva k Marici. Neseš ji kokto."

Marica je še vedno sama v napol prazni sobi.

"Marica, hočeš kokto?"

Marica ima lepe, žalostne oči. Čisto sive, kot pepel. In nekoliko vlažne oči ima. Tiste velike oči na gledajo, široko so odprte.

"Tako sama si, Marica. Nič ne plešeš."

Sive oči na gledajo, gledajo Vinko, najini roki s prepletenimi prsti. Oči so začudene, jezne, iščejo na ustih skrit posmeh.

"Kaj iščeš na mojih ustih, Marica? Mogoče si žejna, prinesel sem ti kokto."

Oči jočejo, velike so in čisto sive.

"Kvala. Zakaj si mi prinesel kokto?"

Kako nežen glas imaš, Marica. Zakaj ne plešeš, ko imaš tako lepe oči? In tako tih, nežen glas imaš. Hočeš plesati s menoj, Marica? Govorila mi boš med plesom, da bom poslušal tvoj glas. Veš, danes sem malo PIJAN, jaz vem, da sem MALO PIJAN.

"Lepo je od tebe, da si mi prinesel kokto."

Žalosten nasmeh imaš, Marica. Zakaj si se tako žalostno nasmehnila?

Dekleta se smejejo. Sproščena so, nagačivo šobijo ustne, ko se zvišajo in skačejo po taktu. Njihov smeh je glasen. Z Vinko je lepo plesati. Na smej se naglas. Samo včasih se mi nasmehne.

Kje je Marica? Ne sedi več tam.

Ali si šla domov, Marica? Zakaj nisi ostala, Marica, ko imaš tako lepe oči in tako nežen in žalosten glas. Plesal bi s tabo in ti bi mi kaj pripovedovala. In sive oči

bi me gledale hvaležno. Ali ti je bilo zelo hudo sedeti sami? Nihče ni prišel k tebi, da bi plesal s tabo. Najbrž si si želela plesati, Marica. Jaz imam rad tvoje oči in tvoj glas.

Dekleta se smejejo in so sproščena. Tudi fantje so sproščeni. Z Vinko zelo rad plešem.

Prinesel sem ti kokto, Marica.

Franci ČERNIGOJ

CENZURIRANO

MOLK

Karl Kofler Kurdel

O kleni se
svojega vrata
in se prisili k molčanju.
Ne pusti bedarijam na dan.
Če boš tiho,
bodo ljudje mislili,
da si pameten.
Res:
molk je zlato.

Franci ČERNIGOJ

MODRE

Modra oči
so gledale me,
smejale se mi,
prebadale me!

Modre oči
sovražila sem,
prezirala jih,
umorila bi jih.

Modre oči
se smejejo mi,
češ zmagale smo
nad tvojo temo.

Modre oči
še vedno gore,
iskale so me,
voljubile so me.

Modre oči
spoznala sem jih,
upognile so me,
ponižale me.

DEKO

DEMON SI

Trpin,
drhtim,
molčim.
Mi si ob meni,
držiš po človeku,
a človek nisi.

Trpin,
drhtim,
molčim.
Demon si,
ki v večerih
pres zvezd
na veslu ljubezni
prinajaš k meni.

Trpin,
drhtim,
molčim.
Vseč si mi,
Morda zato,
ker nisi človek,
ker si demon,
poln čiste ljubezni.
Ljubim te!
Ljubim te!

MOJCA

LES MERVEILLEUX NUAGES

Elle le connaissait depuis longtemps. Il lui plaisait. Chaque fois quand elle l'a rencontré elle a perçu un tremblement étrange. Mais elle n'avait pas assez de forces pour s'avouer qu'elle l'aimait. Il était mal vu dans la ville. Il souvent changeait la place de travail et où qu'il soit venu il se déguisait les jeunes filles. Il était beau, c'était la vérité.

Un dimanche elle dansait avec lui. Il voulait l'accompagner jusqu'à sa maison. Elle était d'accord. D'abord ils se taient. Puis il l'affirmait qu'il l'aimait. Et elle? Pourquoi ne pas le croire? Les gens sont méchants et peut-être parle-t-il la vérité? Puis il l'embrassa. Personne ne pouvait les voir. Il était nuit noire, le ciel était plein de nuages, de merveilleux nuages.

Depuis ce jour il l'accompagnait souvent. Quand elle rentra du cinéma, du théâtre, du bal et quand les merveilleux nuages détendaient que la lune éclairerait les champs, et que les gens pourraient les voir.

Cela durait un mois peut-être. Mais un jour il n'est pas venu au rendez-vous. Elle attendait une demi-heure, une heure... Peut-être il a quitté la ville, mais comment sans dire un mot d'adieu? Elle ne pouvait penser à rien plus. En ce moment la pluie a commencé à tomber et cependant elle n'est pas rentrée à la maison. Elle a laissé la pluie tomber sur ses vêtements, sur ses cheveux, la pluie de merveilleux nuages...

UDOMAČEVANJE PTIC IN NEKATERIH DRUGIH DIVJIH ŽIVALI

V tem kratkem sestavku ne mislim razpravljati o udomačevanju divjih živali v širšem smislu besede. Ne mislim se spuščati v davnino, ko je človek spoznal, da je dobro, če ni odvisen le od lovske areče in svojih spretnosti. Vsi vemo, da si je naš prednik vzgojil iz divjih živali koristne in nepogrešljive vrste, ki so mu dajale hrano, obleko in ga varovale pred zvermi.

Dovolj o tem. Povedal bi še nekaj, kar nima večjega pomena za človeka, lahko mu pa nudi veliko veselja in užitkov - nekaj o udomačevanju drobnih ptic, veveric ...

Odkar se zavedam, se spominjam ptičev. Ne vem zakaj ravno ptic; mogoče zato, ker jih je bil gozd okrog hiše vedno poln, ali zato, ker tako čudovito letajo po zraku in oživljajo gozd in polje s svojim žgolenjem.

Mogoče sem imel štiri leta, ko mi je oče prinesel mlado šojko. Ne morete si misliti, kako sem je bil vesel; kako sam se smejal, ko se je drla na ves glas in odpirala požrešni kljun. Po cele ure sem bil pri njej, jo božal in ji prigovarjal, naj zleti. Zaman mi je oče pravil, da je še premлада, da bi letela. Hotel sem jo sam naučiti letati. Vzel sem jo v roko, splezal na streho in jo vrgel navzdol. Še ko-koš je letela, ko sem jo vrgel s strehe, sem si mislil. Toda šojka ni letela. Prešibke peruti je niso hotele ubogati, z vso težo je padla na klanec in bolešno zakričala. Od tedaj ni več kričala, niti ni več odpirala kljuna. Čez dva dni je poginila. Živo se še spominjam, kako sem jokal, ko jo je oče na vrhu zakopal. Grob sem ji lepo ogradil s kamenjem in napaj vsadil marjetice.

Pozneje sem imel še več šoj, tudi poginile so mi še, toda za nobeno nisem tako žaloval. Posebno eno od preživelih sem imel rad. Pravil sem ji Keka. Nikoli se ni naveličala žreti: vse je požrla in pri tem rahlo trepetala s perutničkami od ugodja. Ravno tako kot v naravi: mladiči rahlo plahutajo s peruti, ko jih stara dva pitata. Ko se je naučila sama jesti, sem ji nosil žive kobilice in deževnike, ki jih je najprej strokovnjaško obdelala s kljunom, nato pa požrla. Vstala sem jo, da je letela okrog hiše. Vedno, ko sem jo poklical, mi je priletela na ramo. Imel sem jo kakih štiri mesece, potem jo je požrl sosedov maček. Če bi imeli mački

panet, ki tega gotovo na men odri.

Tudi druge ptiče sem imel. Največ kosov, drozgov, vrano, dva kragulja, ki sta poginila, ker sem jih hranil s celimi ptiči. Najbrž so jama škodile kosti. Celo strnada sem imel in dvoje kalinov. Za jedilnik nisem nikoli preveč skrbel. V glavnem so se morali vsi zadovoljiti z majhnimi hrošči, pozneje z dekavniki in kobilicami. Kosom sem dajal tudi mravljinke bube in trdo kuhana jajca. Veliko mi jih je tudi poginilo. Enim sem dal preveč jesti, druge sem preveč jemal v roke, tretja bi rad naučil leteti, ko za to še niso bili godni.

Mama je vedno kričala name in mi očitala, koliko jih spravim na oni svet. Govorila je, da mučim uboge živali, da one ravno tako ljubijo svobodo in ali se mi nič ne smilijo, ko zaprte v kletki kličejo svoje mame. Imela je prav. Toda niti sem si mogel pomagati. Kolikokrat sem si obljubil, da nobenega ne prinesem več k hiši, toda zaman.

Velikokrat ptičev tudi nisem prinesel domov. Kar celo gnezdo sem dal v kletko in jo pustil kar tam. Stara dva sta mladiče pitala kar skozi rešetke. Jaz pa sem jih opazoval, kako rastejo in kdaj pa kdaj tudi sam kaj prispeval k njihovi prehrani. Ko so zrastle, sem jih seveda spustil in vedno mi je bilo v največje veselje gledati jih, kako planejo na svobodo skozi odprta vrata.

Razen ptičev sem imel še ježe, ki so se bavili z našimi ščurki, in veverico. Čoči mu je bilo ime (bil je samček). V začetku sem ga hranil s čudko, pravzaprav s kapalko, s kateršno si apamo kapljice v oči, lepo je rasel in bil vedno razigran. Imel sem ga celo poletje in celo zimo. Na pomlad pa je pobegnil, ko mu je oče čistil kletko. Ne vem, če je v naravi ostal živ. Najbrž ne, zakaj jaz ga nisem učil, kako si je treba iskati hrane.

Franci ČERNIGOJ

Vipava

V takem obsegu je bila ustanovljena 1961. leta, ko so se združili Mlekarna Podnanos, Vinarska zadruga in Kmetijsko gospodarstvo Vipava s sedežem v Lozah. 1962. leta se je priključila še Klavnica z mesnicami in Kmetijska zadruga Ajdovščina. Najpomembnejša izmed teh je bila Vinarska in sadjarska zadruga Vipava, ki je obstajala že od leta 1894. Takrat so jo ustanovili kmetje sami, da bi lažje prodajali svoje pridelke in takozdruženi kljubovali velikemu izkoriščanju.

Zadruga je razdeljena na delovne enote:

- vinska klet,
- mlekarna Podnanos,
- klavnica z mesnicami,
- kooperacija, ki vključuje vso trgovino s sadjem in zelenjavo ter reprodukcijskim materialom,
- skupna služba,
- kmetijska delovna enota.

Kmetijska delovna enota je razdeljena še na posamezne obračunske enote: zivinorejska farma, vinogradništvo in sadjarstvo, poljedelstvo, Lokavec, silnica in trenica.

KVZ ima strojni park, kjer imajo traktorje in druge poljedelske stroje ter orodje za svoje potrebe in za usluge drugim; prav tako obstoji tudi mehanična in kleparska delavnica.

Glavna uprava KVZ je v Zadrurnem domu v Vipavi. Imajo skupno knjigovodstvo, računovodstvo, tehnični in plansko-analitični sektor. Vsaka enota ima svoj svet, centralni organ pa je zadrurni svet, ki je pravzaprav delavski svet, le ker je izmed 30 članov sveta 15 kmetov kooperantov, so ga tako imenovali.

Glavni proizvodi so različne vrste vin, mleko in mlečni izdelki, meso in mesni izdelki, cepljenke in pa seveda sadje in kmetijski pridelki.

Višina osebnega dohodka se giblje od 70.000 do 80.000 S dinarjev mesečno in je zelo odvisna od gibljivega dela, ki se spreminja in je vezan na realizacijo in učinek.

Možnost zaposlitve in štipendiranje

Poleg kmetov - kooperantov zadruga zaposluje še veliko število ljudi z različnimi poklici. Tu so trgovci, mesarji, uradniki. Z osnovnih šol sprejemajo mlade v uk - za vajence. Precej jih tudi štipendirajo v srednjih in visokih šolah. Na poklicni mlekarški šoli štipendirajo 12 učencev, potem pa študente na ekonomski in biotehnični fakulteti. Precej učencev je tudi v srednji veterinarski in srednji kmetijski šoli.

O višini podeljenih štipendij odloča pravilnik. Da bi štipendije naraščale vzporedno z naraščanjem osebnega dohodka v zadrugi, so se odločili, naj znaša štipendija določeno število odstotkov osebnega dohodka kvalificiranega delavca.

Višina štipendije za srednje šole:

I. letnik	30 %
II. letnik	35 %
III. letnik	40 %
IV. letnik	50 %

Višina štipendije za fakultete:

od 40 - 60 %.

Višina štipendij je potem odvisna seveda tudi od uspeha štipendirancev.

NEKAJ VTISOV Z REVIJE SOLISTOV GLASBENIH ŠOL PRIMORSKE

Dne 11. maja t. l. je bila v kinodvorani v Ajdovščini revija solistov glasbenih šol bivšega goriškega okraja. Nastopili so dijaki glasbenih šol iz Šempetra, Cerklja, Solkana, Idrije, Tolmina in Ajdovščine, pa tudi dijaki Glasbene matice iz Trsta. Revijo so organizirali Glasbena šola Ajdovščina, Društvo glasbenih pedagogov Primorske in Zveza kulturnoprosvetnih organizacij občine Ajdovščina. Take revije prirejajo vsako leto v krajih, kjer so glasbene šole, in tako je letos prišla vrsta na Ajdovščino.

Nimam namena, pa tudi ne morem se spuščati v ocenjevanje tehnične plasti izvajanja glasbenih del, pač pa želim podati le nekaj vtisov s te glasbene revije, ki je zlepa ne bom pozabil. Revija se je začela z Beethovnovimi variacijami za klavir. Sledile so jim skladbe za solo instrumente, skladbe za instrumente (pihala in godala) s klavirsko spremljavo, na koncu pa smo lahko poslušali dve orkestralni skladbi.

Všeč mi je bila celotna revija, poudariti pa hočem točke, ki so mi najbolj ugajale. Dijakinja ajdovske glasbene šole Marjetka KRHNE in Marjetka KOGOJ sta se lepo izkazali s solo skladbama za klavir. Krhnetova je zaigrala nekoliko nerodno skladbo "Pesem". Kogojeva pa nam je s Čajkovskega "Aprilom" (iz Letnih časov) "naslikala" podobo muhastega aprilskega vremena. Vesna PRAPROTNIK iz Šempetra je (brez not) mojstrsko zaigrala Sindingovo "Pomladno žuborenje", odlično pa se je izkazala tudi Aleksandra LAHAJNAR iz Cerklja z von Webrovim "Vabilom na ples".

Navdušila me je tudi Concionejeva skladba za pozavno in klavir, ki jo je ob spremljavi Milene ŽIDANIK izvedel Niko ŠEPETAVEC (Šempeter), prav tako pa tudi skladba za violino in klavir, ki sta nam jo interpretirala Miran in Nevenka HVALA iz Tolmina. Kako lepo je Jurij KRIZNIČ iz Šempetra zaigral Händlov Allegro za violino in klavir (Valda Lestan) v G-duru, se z besedami ne more opisati.

Prijetno me je presenetil nastop Vlada SAMČA s Ceste, ki ga je pri klavirju spremljala prof. Zorzičeva iz Solkana. Lepo je zapel arijo iz Verdijeve "Traviatte", toda čutilo se je, da je pevec - popevk.

Gostje iz Trsta so se izredno lepo izkazali: Ortomir ŠISKOVIČ nam je ob spremljavi Mojce ŠISKOVIČ predstavil Vivaldijev Koncert (za violino in klavir) v G-duru. Mislim, da lahko rečem, da je ta dvanaestletni deček na poti virtuozov. Tudi Borut KODRIČ je z Webrovim "Concertinom" pokazal, da dobro obvlada klarinet.

Naj omenim še, da je Božo ŠAPLA iz Ajdovščine ob mojstrski spremljavi prof. Darje VIDMARJEVE zaigral Scerzno za trobento Borisa Asafjeva.

Finale tega koncerta je bil izreden. Orkester iz Šempetra je pod vodstvom prof. KONICA zaigral odlomek iz "Hoffmanovih pripovedk" Jacquesa Offenbacha in Addinsellov "Varšavski koncert" (za klavir in orkester). Kot solistka je nastopila učenka VII. razreda glasbene šole Milena ŽIDARIK. Nimam besed, s katerimi bi opisal lepoto in veličastnost, ki nam jo je nudil orkester, predvsem pa božansko lepo igranje solistke ŽIDARIKOVE, ki me je ganilo do solz.

Morda je bilo kaj, kar bi lahko kritiziral, toda tega ne morem storiti; že samo to, da ti mladi ljudje ne samo ljubijo klasično glasbo, pač pa se trudijo, da bi jo posredovali drugim (kar pa je povezano s precejšnjim trudom), je vredno velike hvale. Pohvaliti jih moram zato, ker se v poplavi beata in jazza oklepajo klasične glasbe, ki jo ljubijo in se zanjo tudi žrtvujejo. A ne samo to; mladi glasbeniki iz Trsta poleg tega živijo še v okolju, ki ni Slovincem najbolj naklonjeno. Glasbeniki iz Šempetra pa tvorijo godalno pihalni orkester, ki je edini na vseh šolah Primorske.

Prav bi bilo, da bi ajdovska mladina, ki se navdušuje za Beatlese in ostale "visarje", pokazala nekoliko smisla za klasično glasbo in se polnoštevilno udeležila te glasbene revije ter tako dala priznanje za dotedanje in poguma za nadaljnje delo tem mladim glasbenikom!

Marko RAZTRESEN

Profesor vpraša učenko pri uri
zoo-logije:

"Ko, ali veš, kdaj so se vre-
tenčarjem razvile prve ekončine?"

Učenka nekoliko zmedena vstane
in nesigurno obotavlja je odgovori:

"To je bilo najbrž v času iznajdbe
parnega stroja."

HUMOR

BRAVO!!!

DOBIL SEM JU ZA
NAPITNINO.

Na osnovni šoli so v nekem razredu
pisali tiho vajo. Maloga se je gla-
sila:

$7 - 1$ in koliko = 8

Neki učenec je izmislil, da je:
 $7 - 1 + 2 = 8$ in učiteljica mu
je brez pomisljanja nalogo pre-
črtala. Ko s starša za to sve-
dela, so se ritožili: pri uči-
teljici, ona pa je odgovorila:

"Kaj pa vi znate, jaz imam vendar
učiteljsiše."

HUMOR